

KRZYSZTOF R. PROKOP

Gliwice

**Gnieźnieńska „genealogia” biskupów ziem polsko-litewsko-ruskich.
Wokół *Prałatów i kanoników katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej*
Jana Korytkowskiego***

The Gniezno “Genealogy” of the Bishops of the Polish-Lithuanian-Rus’ Lands.
Around Jan Korytkowski’s *The Prelates and Canons of the Gniezno Metropolitan Cathedral*

*Wskazanie powodów, które skłoniły księdza [Jana] Korytkowskiego do podjęcia trudu opisanego dziejów Kościoła archidiecezjalnego, spisania biogramów arcybiskupów i kanoników gnieźnieńskich, jest bardzo złożone – podobnie zresztą, jak określenie warunków, w jakich to nastąpiło i na kim się wzorował. [...] W przedmowie do *Prałatów i kanoników* pisał [on], że oto „pragnienie podzielenia się z publicznością polską nowymi, dotąd nieznanymi źródłami do dziejów naszego Kościoła i narodu, pióro do ręki mi podało, [a tak samo chęć] odślonięcia mnóstwa dziejowych postaci, które niegdyś chlubą były Kościoła i narodu, ku jego zbudowaniu i otusze w obecnym opłakanym położeniu, i wzbogacenie piśmiennictwa naszego obfitym, wielce pożądanym historycznym materiałem źródłowym”¹. Pojawia się tutaj tak charakterystyczna dla tamtego okresu oscylacja pomiędzy publicystyką mającą za zadanie uświadamianie opinii publicznej, czytelnikom, elementów własnej narodowej historii, a rzetelnym przedstawieniem efektów pracy historyka. Obiektywnie trzeba podkreślić, że Korytkowski poszedł w kierunku rzetelności historycznej. [...] Podstawą dlań były archiwalia gnieźnieńskie, [a] zbadał również archiwa krakowskie i poznańskie. Wykorzystał biogramy biskupów opracowane przez Długosza, Damalewicza, Bużeńskiego, Rzepnickiego, Bartoszewicza. Miał dostęp do Monumenta Poloniae Historica, Annales Jana Długosza, odwoły-*

* Pierwotny, autorski tytuł artykułu brzmiał: *Wiadomości o sakrach biskupich członków kapituły archikatedralnej w Gnieźnie na kartach „Prałatów i kanoników katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej”* Jana Korytkowskiego. Za zgodą autora przyjął obecne brzmienie (red.).

¹ J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych podług źródeł archiwalnych*, t. 1, cz. 1, Gniezno 1883, s. V-VI.

wał się do Naruszewicza. [...] *Sięgnął do Kodeksów dyplomatycznych, edycji Volumina legum, pamiętników, herbarza Niesieckiego oraz Acta historica res gestas Poloniae illustrantia. Porównanie cytowanej przez Korytkowskiego literatury ze sporządzonym przez niego katalogiem świadczy jednak o korzystaniu z o wiele bogatszych księgozbiorów, które trudno obecnie umiejscowić* – stwierdza w artykule *Dzieło ks. Jana Ignacego Korytkowskiego w ocenie historiografii i metodologii XIX i XX wieku*, pomieszczonym w jubileuszowej edycji na milenium archidiecezji gnieźnieńskiej, Jacek Jaskulski², podkreślając w konkluzji, że *obecnie, w czasach rozwoju badań prozopograficznych, badaniu elit, których kler był ważną częścią, prace J. Korytkowskiego stały się punktem wyjścia do prowadzenia jakichkolwiek badań na ten temat. Przez cały czas, mimo różnych krytycznych opinii, jest [on] podstawą opracowywania biogramów, czego niezliczone przykłady znajdują się w Polskim słowniku biograficznym i Wielkopolskim słowniku biograficznym. [...] Zmusza to do zastanowienia się nad obecną wartością i przydatnością tych prac, [jakkolwiek] jest to bardzo trudne*³. Cytowany autor przytacza również słowa współpracującego z XIX-wiecznym uczonym księdza Antoniego Kanteckiego, w których zostało podkreślone, iż zbiór biografii metropolitów Gniezna pióra J. Korytkowskiego *pozostanie w literaturze naszej dziełem pamiątkowym, monumentalnym, z którego wszyscy następcy biografowie będą musieli czerpać. Być może, iż archiwa watykańskie i rękopisy innych archiwów europejskich rzucą później daleko więcej światła na wielkie postaci naszych prymasów, jednakże faktem pozostanie, iż ksiądz Korytkowski wydobył ich z pomroki dziejowej i pierwszy w źródłowej pracy przedstawił światu uczonemu*⁴.

W nie mniejszej mierze, a wręcz w większym jeszcze stopniu powyższą konstatację odnieść należy do kompendium prozopograficznego *Prałaci i kanonicy*

---

² J. Jaskulski, *Dzieło ks. Jana Ignacego Korytkowskiego w ocenie historiografii i metodologii XIX i XX wieku*, [w:] *1000 lat archidiecezji gnieźnieńskiej*, red. J. Strzelczyk, J. Górny, Gniezno 2000, s. 409, 412-414 (całość artykułu – s. 407-417).

³ Tamże, s. 416.

⁴ Tamże, s. 415. Ogólnie o biografii J. Korytkowskiego i jego dorobku piśmienniczym: M. Wojciechowska, *Korytkowski Jan Ignacy (1824-1888), historyk, archiwista i bibliotekarz, kanonik, ofcjant i biskup nominat [sufragan] gnieźnieński*, [w:] *Polski słownik biograficzny* [dalej cyt.: PSB], t. 14, Wrocław-Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 147-149; *Słownik pracowników książki polskiej*, pod red. I. Treichel, Warszawa-Łódź 1972, s. 444 (K. Podlaszewska); *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 2, red. H.E. Wyczawski, Warszawa 1982, s. 360-362 (F. Stopniak); *Wielkopolski słownik biograficzny*, red. A. Gąsiorowski, J. Topolski, Warszawa-Poznań 1982, s. 350-351 (A. Wędzki); Z. Grot, *Korytkowski Jan Ignacy (1824-1888), Generalvikar in Gnesen, ernannter Weihbischof*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder 1785/1803 bis 1945. Ein biographisches Lexikon*, hrsg. von E. Gatz, Berlin 1983, s. 409-410; *Słownik historyków polskich*, red. M. Prosińska-Jackl, Warszawa 1994, s. 245-246 (A. Gąsiorowski); *Wybitni historycy wielkopolscy*, red. J. Strzelczyk, Poznań 2010², s. 107-116 (J. Jaskulski). Nadto: Z. Zieliński, *Tajna administracja archidiecezji gnieźnieńskiej w czasie "Kulturkampf" (1874-1886)*, „*Nasza Przeszłość*” 24(1966), s. 243-257.

katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej, o ile bowiem postaciom arcybiskupów najstarszej polskiej archidiecezji poświęcono w późniejszym czasie wiele opracowań, wśród których wskazać można także na obejmujące ogół tychże hierarchów słowniki biograficzne⁵, zaś samo dzieło *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasi i metropolici polscy od roku 1000 aż do roku 1821* doczekało się niedawno wznowienia (skądinąd pod zmienionym tytułem i z mnóstwem literówek, które nie widniały w pierwodruku)⁶, o tyle badania nad prozopografią członków kapituły metropolitalnej z Gniezna postąpiły naprzód od czasów J. Korytkowskiego w zasadzie wyłącznie w odniesieniu do wieków średnich (a i to w dość ograniczonym zakresie)⁷ oraz stuleci XIX i XX, podczas gdy dla czasów nowożytnych tego rodzaju badań w zasadzie nie prowadzono, co wpisuje się w ogólny obraz historiografii kolegiów kanonicznych na ziemiach polskich⁸. Równie aktualna wydaje się tu uwaga, że na *curriculum vitae* zaprezentowanych przez XIX-wiecznego uczonego postaci *daleko więcej światła rzucą archiwa watykańskie i rękopisy innych archiwów europejskich*, co w szczególności dotyczy tych spośród należących do gnieźnieńskiej kapituły metropolitalnej duchownych, którzy karierę kościelną uwieńczyli godnością biskupią. Wprawdzie to o krakowskiej kapitule katedralnej na Wawelu pisano za czasów staropolskich, że stanowiła ona *seminarium episcoporum*, w jej bowiem składzie było w ciągu owych stuleci tak wielu obdarzonych infułą hierarchów (stosowne ich zestawienie, jakim nie dysponujemy jak dotąd w odniesieniu do Gniezna, sporządził przez kilkunastu laty B.S. Kumor, uwzględniając wszakże wyłącznie ordynariuszy, a pomijając episkopat tytularny)⁹, niemniej jednak również gnieźnieńska miała pośród swych konfratrów licznych członków episkopatu, przy czym należy pamiętać, że w dobie przedrozbiorowej na porządku dziennym było zjawisko kumulowania beneficjów i prebend (jeden i ten sam duchowny mógł tedy należeć równocześnie do kilku, a sukcesywnie nawet do kilkunastu gremiów kanonicznych)¹⁰.

⁵ Ich omówienia dokonał przez kilku laty F. Lenort w *Postłowie* do publikacji: J. Nowacki, *O godności i uprawnieniach prymasowskich arcybiskupa gnieźnieńskiego*, Poznań 2008, s. 193-202.

⁶ J. Korytkowski, *Prymasi Polski. Arcybiskupi gnieźnieńscy i metropolici polscy od roku 1000 aż do dnia dzisiejszego*, t. 1-18, Poznań 2001-2006.

⁷ Zob. zwł.: M. Czyżak, *Kapituła katedralna w Gnieźnie w świetle metryki z lat 1408-1448*, Poznań 2003. Także: A. Radziwiński, *Duchowieństwo kapituł katedralnych w Polsce XIV i XV w. na tle porównawczym. Studia nad rekrutacją i drogami awansu*, Toruń 1995, *passim*.

⁸ Por. uwagi w: *Kościół Poznański w historiografii*, red. L. Wilczyński, Poznań 2009, s. 28-29 (T. Jurek), 93 (R. Witkowski).

⁹ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 1, Kraków 1998, s. 646-662 (podrozdział *Seminarium episcoporum* w ramach rozdziału *Biskupstwo krakowskie a Kościół w Polsce* – tamże zwłaszcza tab. 86-104). Zob. również: *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów z czasów Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz niewoli narodowej doby zaborów (XVI-XIX w.)*, cz. 4, wyd. K.R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 85(2006), s. 305-377.

¹⁰ Ostatnio w tym temacie: K.R. Prokop, *Biskupi w gronie prałatów i kanoników płockiej kapituły katedralnej w XVII i XVIII stuleciu*, [w:] *Finis legis Christus. Księga pamiątkowa dedykowana*

Jakkolwiek zdaje się, że wielu historyków piszących o należących do kolegium biskupiego postaciach z przeszłości tego nie dostrzega, w perspektywie eklezjologicznej (a wszak najistotniejszy jest tu właśnie aspekt samoświadomości Kościoła) właściwym momentem, w którym ktoś do tego powołany (abstrahując od kwestii, w jakim trybie dokonywało się owo powołanie) stawał się biskupem, był akt jego sakry, czyli przyjęcia święceń biskupich¹¹. Wszystkie poprzednie etapy, związane z desygnacją kandydata, weryfikacją jego zdatości do piastowania tak odpowiedzialnego urzędu, wreszcie oficjalną nominacją, były wprawdzie nieodzowne i w kontekście konkretnej biografii niezwykle istotne, niemniej jeśli ich zwieńczenia nie stanowiła ujęta w stosowne ramy liturgiczne uroczysta konsekracja elekta, wówczas – niezależnie od stosowanej we współczesnych świadectwach, a tym bardziej w późniejszej literaturze tytułatury – nie mamy do czynienia z biskupem (tak, jak funkcję tę definiowano w prawodawstwie i w ogólności nauczaniu Kościoła)¹², choć również ktoś taki mógł w praktyce zawiadywać sprawami diecezji, czego historia (także rodzima) dostarcza bardziej lub mniej znane przykłady. Stwierdzenie zatem, czy (a jeśli tak, to gdzie, kiedy oraz przez czyją posługę) mianowany na stolicę biskupią duchowny dostąpił w obrzędzie sakry pełni kapłaństwa, jest pierwszorzędnej wagi ustaleniem, wykraczającym przy tym poza zagadnienia jednostkowej biografii, nie było bo-

---

wana Księdzu Profesorowi Wojciechowi Góralskiemu z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin, t. 1, red. J. Wroceński, J. Krajczyński, Warszawa 2009, s. 659-691. Por.: *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, cz. 8, wyd. K.R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 94(2010), s. 195-247.

¹¹ O przebiegu ceremonii święceń biskupich (ze wskazaniem na znaczenie poszczególnych jej odsłon) pisał ostatnio: K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego w Polsce w XIX i XX wieku (na tle wcześniejszych okresów dziejowych)*, Lublin 2012, s. 153-182; tenże, *Między ascezą a przepychem. Dwa studia o rzeczach codziennego użytku i przedmiotach zbytku w regulach zakonnych oraz kościelnych ceremoniach w średniowieczu i w czasach nowożytnych*, Warszawa 2013, s. 183-200 (w ramach studium *Materialna oprawa ingresów, konsekracji i pogrzebów biskupich w nowożytnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów*).

¹² Z niezwykle obfitej literatury na ten temat zob. m.in.: W. Szafrński, *Święcenia w prawie kanonicznym. Studium historyczno-prawne*, „Prawo Kanoniczne” 2(1959), nr 3-4, s. 260-261 (§ A); W. Schenk, *Liturgia sakramentów świętych, t. 2: Paenitentia Christiana (pokuta i chorych namaszczenie) • Consecratio mundi (kapłaństwo i małżeństwo)*, Lublin 1964, s. 86-89 (*Rozwój stopni hierarchii w Kościele*); J. Lécuyer, *Le sacrement de l'ordination. Recherche historique et théologique*, Paris 1983, s. 243-245 § 1 (*La théologie latine concernant l'épiscopat*); F. Sullivan, *From Apostles to Bishops*, New York 2001; W. Gajewski, *Charyzmat – urząd – hierarchia*, Kraków 2010. Nadto: J.B. d'Onorio, *La nomination des évêques. Procédures canoniques et conventions diplomatiques*, Paris 1986; D. Gemitì, *Il processo per la nomina dei vescovi. Ricerche sull'elezione dei vescovi nel sec. XVII*, Napoli 1989; G. Hartmann, *Der Bischof – seine Wahl und Ernennung (Geschichte und Aktualität)*, Graz–Wien–Köln 1990; J. Wroceński, *Nominacje biskupów w świetle prawa kanonicznego i praktyki dyplomatycznej*, „Prawo Kanoniczne” 40(1997), nr 1-2, s. 71-101; M. Tkhorovskyy, *Procedura per la nomina dei vescovi. Evoluzione dal Codice del 1917 ad Codice del 1983*, Roma 2004; M. Makowski, *Nominacje biskupów w Kościele katolickim*, Warszawa 2007 (gdzie na s. 251-267 dalsza bibliografia).

wiem obojętne dla funkcjonowania danego Kościoła lokalnego, czy na jego czele stał ktoś dysponujący rzeczoną pełnią kapłaństwa, czy też *de facto* administrator diecezji, wyłącznie tytułujący się biskupem. Jak jednak wyżej zaznaczono, wielu autorów opracowań historycznych zwykło nie przykładać do tego wagi, przy czym w większości przypadków okoliczność ta wynika z nieświadomości dotyczącej tego, co w perspektywie eklezjologicznej decyduje o byciu (lub też nie) „następcą Apostołów”¹³.

Sytuacja taka nie miała miejsca w przypadku Jana Korytkowskiego, który nie tylko, że spoglądał na problematykę dziejów Kościoła z perspektywy osoby reprezentującej stan duchowny (z wszystkimi tego konsekwencjami)¹⁴, ale też sam dostąpił u kresu swych dni włączenia do kolegium biskupiego, jakkolwiek śmierć uprzedziła zamierzony moment ogłoszenia jego nominacji na biskupa tytularnego Hermopolis i w konsekwencji nigdy to nie nastąpiło¹⁵. Lektura stworzonych przezeń dzieł z zakresu prozopografii kościelnych elit, wpisanych w dzieje Kościoła gnieźnieńskiego, nie pozostawia też wątpliwości, że w przypadku członków episkopatu starał się on – na miarę możliwości – dociec, gdzie i kiedy oraz z czyich rąk dany hierarcha otrzymał sakrę, nie tylko skrzętnie odnotowując napotkane wzmianki źródłowe na ten temat, ale niejednokrotnie uciekając się do formułowania hipotez w odnośnej materii, jeśli dostępne archiwalia tudzież publikacje nie dostarczały tu poszukiwanej faktografii. W sytuacji, kiedy nikt inny po nim w odnośnym temacie nic więcej nie dopowiedział, bywało i tak, że wyrażony przez J. Korytkowskiego domysł stawał się z czasem nie tyle jedynie „punktem odniesienia”, ile przyjmowanym za pewnik stwierdzeniem faktu, którego nie poddawano już weryfikacji. Bodaj najbardziej znany tego przykład, to supozycja, że konsekratorem późniejszego prymasa Wawrzyńca Gembickiego, jako wówczas nominata na stolicę biskupią w Chełmży, był jeden z jego poprzedników na godności metropolity w Gnieźnie Stanisław Karnkowski, sam konsekrowany niewątpliwie przez Jakuba Uchańskiego. Jakkolwiek autor *Arcybiskupów gnieźnieńskich, prymasów i metropolitów polskich* w sposób jednoznaczny dał do zrozumienia, że podana przezeń informacja ma charakter wyłącznie hipotetyczny¹⁶, jednak niejeden z późniejszych autorów – również tych zajmujących się problematyką sukcesji święceń biskupich – traktował ją jako pewny fundament dla swoich rozważań¹⁷, podczas gdy w rzeczywistości W. Gembicki święcenia

¹³ Zob. literaturę wskazaną w poprzednim przypisie.

¹⁴ Por.: J. Jaskulski, *Dzieło ks. Jana Ignacego Korytkowskiego...*, dz. cyt., s. 407-417.

¹⁵ K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 325, 404, nr 226.

¹⁶ J. Korytkowski, *Prymasi Polski...*, dz. cyt., t. 13, Poznań 2004, s. 172: *Otrzymałszy prekonizację z Rzymu i konsekrację prawdopodobnie z rąk prymasa Karnkowskiego, Gembicki [...] opuścił niebawem dwór [monarszy] i udał się do swej diecezji.*

¹⁷ Szerzej na ten temat: K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego w Polsce...*, dz. cyt., s. 199, 332. Zob. także nieuwzględniony tam przyczynek

biskupie otrzymał z rąk nuncjusza apostolskiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów Claudia Rangoniego¹⁸.

Warto zatem krytycznie przyrzeć się informacjom podawanym przez Jana Korytkowskiego na temat sakr członków staropolskiego episkopatu i ocenić stopień ich wiarygodności, jako że bywają one w sposób bezkrytyczny przyjmowane przez później piszących autorów. Należy mieć również na uwadze i to, że zmarły przed 126 laty badacz dziejów archidiecezji gnieźnieńskiej w wielu przypadkach – z przyczyn poniekąd obiektywnych – stawał bezradny wobec pytania o czas, miejsce oraz inne okoliczności święceń biskupich niejednego spośród hierarchów, których życiorysy opracowywał, czasem wprost to wyartykułowując (jak np. przy Benedykcie Izdbieńskim czy Rafale Leszczyńskim), kiedy indziej znów wątek ów całkowicie pomijając milczeniem. Nie oznacza to wszakże, że we wszystkich tych przypadkach dostępny nam zasób informacji przez tak długi czas pozostał niezmieniony, w związku z czym wydaje się celowe poczynienie uzupełnień. O metropolitach Gniezna z czasów nowożytnych i najnowszych tudzież o ich biskupach pomocniczych z trzech ostatnich stuleci autor obecnego opracowania pisał już w owym kontekście wcześniej¹⁹, stąd do dzieła *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasi i metropolici polscy od roku 1000 aż do roku 1821* nie będziemy tutaj sięgać²⁰. Obecnie nasza uwaga zostanie skoncentrowana na innych hierarchach Kościoła w Polsce, którzy na różnych etapach swej kariery należeli do grona kapituły metropolitalnej w Gnieźnie i z tego tytułu ich życiory-

---

H.J. Kaczmarzkiego, *Ojciec Episkopatu*, [w:] *Śługa Boży Stefan kardynał Wyszyński (1901-1981)*, red. S. Budzyński, I. Burchacka, A. Mazurek, Warszawa 2000, s. 280-284 (zwl. s. 280-282).

¹⁸ K.R. Prokop, *Stan badań nad problematyką sakr biskupich XVI- i XVII-wiecznych metropolitów gnieźnieńskich (od Fryderyka Jagiellończyka do Michała Stefana Radziejowskiego)*, „Studia Gnesnensia” 23(2009), s. 315-318; J.K. Kalinowski, *Wawrzyniec Gembicki jako biskup chełmiński i pomezańskiej diecezji wieczysty administrator (1600-1610)*, Toruń 2011, s. 80-82. Zob. także uwagi zawarte w recenzji tej ostatniej publikacji, pomieszczone w: „Acta Cassubiana” 15(2013), s. 288-300 (zwl. s. 298nn).

¹⁹ K.R. Prokop, *Sakry metropolitów gnieźnieńskich w XVIII i XIX stuleciu (1681/1688-1915)*, „Studia Gnesnensia” 18(2004), s. 87-120; tenże, *Sakry i sukcesja apostolska gnieźnieńskich biskupów pomocniczych w XVIII i XIX oraz pierwszych dekadach XX stulecia (do roku 1939)*, „Studia Gnesnensia” 19(2005), s. 247-282; tenże, *Stan badań nad problematyką sakr biskupich XVI- i XVII-wiecznych metropolitów gnieźnieńskich...*, dz. cyt., s. 277-339; tenże, *Sukcesja święceń biskupich gnieźnieńskich metropolitów i ich biskupów pomocniczych z ostatniego stulecia (1910-2010)*, „Studia Gnesnensia” 24(2010), s. 313-327. Również: tenże, *Sakry biskupów Kościoła poznańskiego w XIX i XX stuleciu*, „Forum Naukowe. Prace Historyczno-Politologiczne”, R. VII z. 2(15)/2002, s. 241-254.

²⁰ Dla średniowiecza zob. ujmujące tę problematykę w sposób cząstkowy prace: J. Maciejewski, *Konsekracja biskupia w XIII-wiecznej Polsce*, „Nasza Przeszłość” 105(2006), s. 117-139; tenże, *Places of Bishops' Consecration in medieval Poland*, „Acta Poloniae Historica” 94(2006), s. 35-57. Również: tenże, *Episkopat polski doby dzielnicowej 1180-1320*, Kraków-Bydgoszcz 2003, s. 223-230; tenże, *Adventus episcopi. Pozaliturgiczne aspekty inauguracji władzy biskupiej w Polsce średniowiecznej na tle europejskim*, Bydgoszcz 2013, s. 71 nn.

sy widnieją na kartach drugiego spośród wyżej wspomnianych kompendiów propograficznych pióra J. Korytkowskiego, poświęconego funkcjonującemu przy gnieźnieńskiej archikatedrze kolegium kanoniczemu²¹.

Poniżej, z podziałem na trzy warunkowane względami chronologicznymi bloki, mianowicie *Średniowiecze (do końca XV w.)*, *Czasy nowożytne (XVI w.-1795 r.)* oraz *Okres porobiorowy*, zestawiono w porządku alfabetycznym imiona i nazwiska biskupów posiadających poświęcone im biografie w poszczególnych tomach *Prałatów i kanoników katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej* – wraz z przytoczeniem stosownej informacji na temat święceń biskupich, jaką w konkretnym przypadku podał J. Korytkowski, lub wskazaniem, że żadnej wiadomości w owej materii nie zawarł. Wszędzie tam, gdzie ustalenia w odnośnym względzie, poczynione przez XIX-wiecznego autora, w sposób oczywisty wymagały skorygowania lub uzupełnienia, dokonano tego w przyporządkowaniu do konkretnych postaci, wskazując też każdorazowo na literaturę przedmiotu, gdzie zainteresowana osoba znajdzie więcej szczegółów w danym temacie. Starano się przy tym o maksymalną zwięzłość (warunkowaną obfitością przytaczanej faktografii), stąd jest to *sui generis* katalog, pozbawiony warstwy opisowej, na którą trudno było pozwolić sobie przy tak pokażnej liczbie uwzględnionych postaci (jest ich w sumie 172).

Co się tyczy sposobu zaprezentowania odnośnych danych, składające się każdorazowo na *quasi*-nagłówki imię, nazwisko oraz godności w ramach episkopatu podawano w ślad za J. Korytkowskim, prostując tu (zwykle bez odnotowywania tego) wyłącznie ewidentne omyłki. Następnie widnieją odnoszący się do tytułowej problematyki sakr cytaty z *Prałatów i kanoników* (albo też adnotacja: „brak informacji o sakrze”), po czym – gdzie tylko uznano to za konieczne – w nawiasie kwadratowym zamieszczone zostały uzupełnienia lub innego rodzaju uwagi. Do wszystkich owych dopełnień lub korektur przyporządkowane są wskazania bibliograficzne, zamieszczone w przypisach, przy czym zasadniczo ograniczono się tylko do tych publikacji, które coś wnoszą do problematyki sakr, a nie wyłącznie ogólnie traktują o czyichś losach życiowych. Nie analizowano powtórnie tych spośród staropolskich źródeł i zabytków piśmiennictwa historyograficznego, podobnie jak XIX-wiecznych edycji źródłowych, które znane były już J. Korytkowskiemu i zostały przezeń *nominatim* wskazane²², koncentrując się na owych pozostających poza jego zasięgiem. Nie ma też celu rozważanie w tym miejscu, dlaczego do pewnych świadectw autor ów nie dotarł (choć teoretycznie

²¹ J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych (podług źródeł archiwalnych)*, t. 1-4, Gniezno 1883.

²² Zdarzają się wszakże sytuacje, że informacja o sakrze danego hierarchy opatrzona jest odesłaniem do przypisu, który z niewiadomych względów został w druku pominięty (jak w przypadku sufragana łowickiego Kaspra Szajowskiego – tamże, t. 4, s. 58, gdzie następuje odesłanie do przyp. 2, którego w ogóle brak).

Ilustracja 1. Biskup-nominat Jan Korytkowski

mógł), podobnie jak wytykanie błędów, które popełnia i największy erudyta. Co najwyżej można stwierdzić, że omyłek budzących konsternację jest u J. Korytkowskiego – przynajmniej w tytułowym temacie sakr biskupich – po prawdzie niewiele, choć z drugiej strony nieprawdziwe byłoby stwierdzenie, że takowych zdołał całkowicie uniknąć.

Przykładowo w odniesieniu do sufragana płockiego Zygmunta Czyżowskiego nadmienia on, że *zapewne przez Karola Ferdynanda [Wazę był] konsekrowany*²³, najwyraźniej nie zdając sobie sprawy z tego, że ów osadzony na stolicach biskupich we Wrocławiu oraz Płocku syn króla Zygmunta III nie tylko nigdy nie przyjął sakry, ale do końca swych dni nawet nie miał święceń wyższych (stąd mógł bez specjalnych przeszkód stanąć do rywalizacji o tron polski w roku 1648), a tym samym wykluczone jest sprawowanie przezeń jakichkolwiek funkcji pontyfikalnych²⁴. Podobnie poważną omyłką jest zaliczenie do grona episkopatu – w ślad wszakże za dawniejszymi autorami, którym J. Korytkowski bezkrytycznie tu zawierzył – dominikanina Wojciecha (Alberta) z Siecina (Secemina)²⁵, w ogóle niebędącego biskupem, co nie ulega żadnej wątpliwości²⁶ (mniej jednoznacznie rzecz przedstawia się w odniesieniu do Stanisława Ossowskiego)²⁷. Trudno też nie wytknąć dokonanego przez XIX-wiecznego autora najwyraźniej nieświadomie „rozbicia” na dwa biogramy (i tym samym uczynienie w każdym ze wskazanych przypadków dwóch postaci z jednej) życiorysów ordynariusza

²³ Tamże, t. 1 cz. 2, s. 189.

²⁴ G. Cwięczek, *Królewicz Karol Ferdynand Waza jako biskup wrocławski*, [w:] *Verbum crucis*, red. J. Krucina, Wrocław 1974, s. 121 (całość: s. 113-134). Zob. również: tenże, *Królewicz Karol Ferdynand Waza jako biskup wrocławski*, [w:] *Studia z historii Kościoła w Polsce*, t. 2, red. H.E. Wyczawski, Warszawa 1973, s. 281-470.

²⁵ J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej...*, dz. cyt., t. 3, s. 460.

²⁶ K. Kaczmarek, *Albert z Siecina OP (?–1502). Z badań nad elitą intelektualną polskiej prowincji dominikanów w XV wieku*, [w:] *Scriptura custos memoriae*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 147-162; K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich w dobie przedtrydenckiej (2. poł. XIII – 1. poł. XVI w.)*, Kraków 2002, s. 373-374; M. Zdanek, *Inkwizytorzy dominikańscy w diecezji krakowskiej w średniowieczu*, [w:] *Inkwizycja papieska w Europie Środkowo-Wschodniej*, red. P. Kras, Kraków 2010, s. 234-235, nr 11; tenże, *Regensi dominikańskiego Studium Generalnego w Krakowie do 1596 r.*, „Przegląd Tomistyczny” 16(2010), s. 122-123; K.R. Prokop, *Polscy biskupi dominikańscy. Słownik biograficzny*, Kraków 2013, s. 341-343. Mimo to i dziś trafiają się autorzy, którzy bezkrytycznie przyjmują tego rodzaju omyłki dawniejszej historiografii, jak np.: U. Borkowska, *Królewscy spowiednicy*, [w:] *Ludzie – Kościół – wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy Środkowej (średniowiecze – wczesna nowożytność)*, red. W. Iwańczak, S.K. Kuczyński, Warszawa 2001, s. 173-194; G. Głuch, *Dominikańscy spowiednicy i kaznodzieje Jagiellonów*, [w:] *Dominikanie w środkowej Europie w XIII-XV wieku. Aktywność duszpasterska i kultura intelektualna*, red. J. Kłoczowski, J.A. Spież, Poznań 2002, s. 239-258 (zwl. przyp. 22 i 23 na s. 244-245).

²⁷ Zob. niżej przyp. 147.

poznańskiego Mikołaja z Kurnika (Kórnika)²⁸ oraz sufraganów gnieźnieńskich Andrzeja z Opalenicy²⁹ i Jana z Radziejowa³⁰. Ewidentnym potknięciem jest również informacja podana przy sufraganie płockim Marcinie Załuskim, że w roku 1762 asystował [on] prymasowi Władysławowi Łubieńskiemu przy poświęceniu na opata witowskiego Boguchwała³¹, nie chodzi tu bowiem o duchownego noszącego to staropolskie imię, lecz o nazwisko, w rzeczywistości brzmiące Bouffał (imię tego opata brzmiało Anzelm)³². Łagodniej można potraktować nazwanie metropolity lwowskiego Mikołaja Ignacego Wyżyckiego Mikołajem Wydźgą (skojarzył mu się z prymasem Janem Stefanem Wydźgą)³³ czy również odnotowanie postaci uznanych przez późniejszych badaczy za w ogóle nieistniejące (jak rzekomy XII-wieczny biskup Poznania Świętosław czy Magnus wrocławski)³⁴, nie wspominając o pomyłkach w dacie i miejscu sakry lub błędnym wskazaniu konsekratego (nawet w odniesieniu do XIX stulecia, jak w przypadku wyświęconego na biskupa w roku 1815 Franciszka Malczewskiego, co akurat może dziwić)³⁵.

Ogólna ocena wiarygodności informacji na temat sakr, podawanych przez Jana Korytkowskiego, jest jednakowoż pozytywna, a w konsekwencji warto każdorazowo sięgać do jego prozopograficznych kompendiów przy dociekaniu gdzie, kiedy i przez kogo dany biskup został wyświęcony. Rzecz oczywista, że należy czynić to z ostrożnością, która najbardziej pożądana wydaje się w odniesieniu do czasów nowożytnych, a więc stuleci XVI-XVIII. O ile bowiem, co się tyczy wieków średnich, stosunkowo nietrudno jest stwierdzić, gdzie dysponujemy danymi na temat sakr polskich hierarchów (i jakiej proveniencji są to dane), gdzie natomiast nie, a to ze względu na dającą się ogarnąć (poza jedynie XV w.) liczbę zachowanych przekazów źródłowych z epoki, gdy z kolei dla doby porzoborowej oraz późniejszego okresu materiał aktowy jest już na tyle obfity (i zarazem względnie uporządkowany), że – poza nielicznymi sytuacjami – do potrzebnych informacji dość łatwo dotrzeć, o tyle epoka nowożytna nie stwarza badaczowi tego rodzaju choćby namiastki komfortu. Wbrew tedy dość rozpowszechnionemu, lecz w zupełności nieuprawnionemu przeświadczeniu, stanowi ona w dziejach polskiego Kościoła okres nieporównanie słabiej przebadany aniżeli średniowiecze (o wiekach XIX i XX nie wspominając), jakkolwiek od cza-

²⁸ J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej...*, dz. cyt., t. 2, s. 392-397; t. 3, s. 2-3.

²⁹ Tamże, t. 1, cz. 2, s. 18; t. 3, s. 155.

³⁰ Tamże, t. 2, s. 183-184; t. 3, s. 354.

³¹ Tamże, t. 4, s. 433.

³² Zob. niżej przyp. 201.

³³ J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej...*, dz. cyt., t. 2, s. 518.

³⁴ Tamże, t. 2, s. 580; t. 4, s. 50.

³⁵ Tamże, t. 2, s. 589.

sów, w których tworzył J. Korytkowski, i tu dokonał się znaczący postęp. Stwierdzić to można również na podstawie poniższego katalogu sakr, który zestawiony sto kilkadziesiąt lat temu nawet przez grono badaczy (a nie pojedynczego autora) odznaczających się nieodzownymi po temu kompetencjami, bez wątplenia obfitywały – w porównaniu z dzisiejszym stanem wiedzy – w wiele luk.

*

ŚREDNIOWIECZE (do końca XV w.)

✠ Aleksander z książąt mazowieckich (†1444), biskup Trydentu [I² 12]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 27 IX 1425 r. w katedrze w Trydencie przez biskupa Feltre Enrico (Henryka) Scarampiego]³⁶.

✠ Andrzej [Sikuta z Opalenicy] (†1496), biskup natureński, sufragan gnieźnieński [I² 18]: brak informacji o sakrze³⁷ [zob. niżej: z Opalenicy Andrzej].

✠ Antoni (†1476), biskup natureński, sufragan gnieźnieński [I² 19]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 5 VIII 1470 r. w Rzymie, *in ecclesia Beatae Mariae de Minerva in Urbe, [per] reverendum in Christo patrem dominum Jacobum, episcopum Sancti Angeli de Lombardis, [...] assistentibus reverendis dominis in Christo patribus dominis Castano et Brunatensi episcopis, in Romana Curia residentibus*]³⁸.

✠ Arnold (†1186), biskup poznański [I² 19]: *Roku 1177 na tę godność wybrany, konsekrowany przez Zdzisława, arcybiskupa gnieźnieńskiego*³⁹.

³⁶ J.W. Woś, *Alessandro di Masovia, vescovo di Trento (1423-1444). Un profilo introduttivo*, Trento 1990, s. 36; tenże, *Aleksander mazowiecki – biskup trydencki (1423-1444)*, „Saeculum Christianum” 6(1999), nr 2, s. 19; K.R. Prokop, *Polscy kardynałowie*, Kraków 2001, s. 37; S. Vareschi, *Alexander, Herzog von Masowien († 1444), Bischof von Trient*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448. Ein biographisches Lexikon*, hrsg. von E. Gatz, Berlin 2001, s. 786 (*Am 27. 9. 1424 konsekrierte ihn der Bischof von Belluno–Feltre Enrico Scarampi*).

³⁷ Por.: K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich...*, dz. cyt., s. 191-193.

³⁸ C. Cenci, *Documenta Vaticana ad franciscanales spectantia ann. 1385-1492, cz. 5: 1458-1471*, „Archivum Franciscanum Historicum” 94(2001) z. 1-4, s. 139; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, wyd. K.R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 97(2012), s. 221-222, nr 1. Por.: K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich...*, dz. cyt., s. 196.

³⁹ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2: *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, Poznań 1964, s. 51 (wybrany przez kapitułę w 1177 r., konsekrowany w Gnieźnie przez arcybiskupa Piotra); *Katalogi biskupów poznańskich*, wyd. J. Wiesiołowski, Poznań 2004, s. 16 (nr 17), 57, 68, 101 (nr 17), 175. Por.: K. Doła, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych metropolii i diecezji polskich obrządku rzymskokatolickiego do czasów współczesnych*, [w:] *Historia Kościoła w Polsce*, t. 2: 1764-1945, cz. 2: 1918-1945, red. B. Kumor, Z. Ober-

✕ Boguchwał (Bogufał) (†1253), biskup poznański [I² 50]: *W roku 1242, po śmierci Pawła herbu Grzymała, biskupa poznańskiego, przez kapitułę jednogodnie następcą jego wybrany, tegoż roku przez arcybiskupa gnieźnieńskiego na kapłana wyświęcony, a następnie konsekrowany został*⁴⁰.

✕ Boguchwał z Czermielina [Bogufał z Czerlejna] (†1265), biskup poznański [I² 54]: *Po śmierci Piotra herbu Prawdzic, biskupa poznańskiego, [...] kapituła wybrała na dniu 15 VII 1254 r. sposobem kompromisu Boguchwała, [...] którego arcybiskup Fulko wkrótce potem w Kurzelowie potwierdził, a w roku następnym (1255) w niedzielę drugą [Wielkiego] Postu w kościele klasztorным cystersów w Łądzie, w asystencji biskupów: Tomasza wrocławskiego, Wolimira kujawskiego, Andrzeja płockiego i Henryka chełmińskiego, konsekrował*⁴¹.

✕ BRUDZEWSKI Mirosław z Brudzewa (†1427), biskup poznański [I² 88]: *Po śmierci Andrzeja Laskarego z Gosławic, biskupa poznańskiego, w roku 1426, papież Marcin V własną powagą swoją ustanowił następcą jego Mirosława z Brudzewa i niezwłocznie kazał go w Rzymie konsekrować [w rzeczywistości hierarcha ten nie otrzymał sakry]*⁴².

✕ z BRZEZIA Jan Lutek (Lutkowic) (†1471), biskup wrocławski, następnie krakowski [I² 97]: *Prekonizowany przez papieża Piusa II dnia 8 VI 1463 r., konsekrowany był w czwartą niedzielę [Wielkiego] Postu 4 III roku następnego przez Andrzeja z Bnina, biskupa poznańskiego, w kościele kolegiaty łęczyckiej*⁴³.

✕ CIOLEK Stanisław z Żelechowa (†1437), biskup poznański [I² 141]: *Został na dniu 8 IV 1428 r. prekonizowany i na dniu 20 VIII otrzymał sakrę biskupią*

tyński, Poznań–Warszawa 1979, s. 286, nr 11; J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*, dz. cyt., s. 253.

⁴⁰ Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 56; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 18 (nr 21); J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*, dz. cyt., s. 256.

⁴¹ Por.: *Kronika wielkopolska*, tłum. K. Abgarowicz, wyd. B. Kürbis, Kraków 2010², s. 173, nr 109: *W roku Pańskim 1255, w niedzielę Reminiscere [21 II], w kościele łądzkim Boguchwał z Czermielina został wyświęcony na biskupa poznańskiego przez czcigodnego księdza Pelkę, arcybiskupa gnieźnieńskiego. Wyświęceniu jego asystowali czcigodni ojcowie biskupi, a mianowicie: Tomasz wrocławski, Wolimir wrocławski, Andrzej płocki i [Heidenryk] chełmiński z Zakonu Kaznodziejskiego. Zob. także: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 58; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 19 (nr 23); J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*, dz. cyt., s. 257-258.*

⁴² J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 82 (*Mirosław nie zdołał objąć diecezji, nie przyjął też sakry biskupiej i pozostał do swego zgonu elektą poznańskim*); *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 33 (nr 42). Por.: T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej w dobie soborów powszechnych XV wieku*, Kraków 2008, wg indeksu (zwł. s. 38-42).

⁴³ Zob.: J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów wrocławskich*, Kraków 1894, s. 64, nr 24; B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 509-510; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, Kraków 1999, s. 108; T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej...*, dz. cyt., wg indeksu.

[w kościele franciszkanów w Nowym Mieście Korczynie z rąk kardynała Zbi-gniewa z Oleśnicy (por. III 132)]⁴⁴.

✠ Falanta [Falęta] (†po 1267), biskup poznański [II 12]: *Arcybiskup gnieźnieński [Janusz], wyświęciwszy Falantę w Pyzdrach, narzucił go kapitule na biskupa*⁴⁵.

✠ Florian z Kościelca (†1333), biskup płocki [II 26-27]: *W roku 1317 wybrany został przez kapitułę biskupem płockim i jako taki przez Janisława, arcybiskupa gnieźnieńskiego, potwierdzony i konsekrowany*⁴⁶.

✠ GIŻYCKI Paweł (†1463), biskup płocki [II 64]: *Udał się do prymasa Wincen-tego Kota z Dembna [Dębna] po zatwierdzenie z jego strony, które otrzymawszy, w sam dzień św. Jana Ewangelisty roku 1439 otrzymał z rąk jego sakrę biskupią w katedrze krakowskiej w przytomności króla Władysława Warneńczyka oraz wielu prałatów i panów polskich*⁴⁷.

✠ GÓRKA Uriel (†1498), biskup poznański [II 91]: *Konsekrował go prymas Sie-nieński [tj. Jakub z Sienna] w katedrze poznańskiej dnia 22 IX 1479 r., po czym wkrótce odbył uroczysty wjazd na stolicę biskupią*⁴⁸.

✠ GROT Jan ze Słupczy (†1347), biskup krakowski [II 145]: *Na dniu 18 VI 1327 r. przyjął w Krakowie z rąk arcybiskupa gnieźnieńskiego Janisława sakrę biskupią*⁴⁹.

✠ Iwo [Odroważ] (†1229), biskup krakowski [II 199]: *Przyjął sakrę biskupią z rąk Henryka [Kietlicza], arcybiskupa gnieźnieńskiego*⁵⁰.

⁴⁴ Zob.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 83; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 33 (nr 43); Z. Kowalska, *Stanisław Ciołek († 1437) – podkanclerzy królewski, biskup poznański, poeta dworski*, Kraków 1993, s. 71 (tamże przyp. 254). Nadto: T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej...*, dz. cyt., wg indeksu (zwl. s. 38-43).

⁴⁵ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, dz. cyt., s. 59-60; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 20 (nr 24); J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*, dz. cyt., s. 258 (tamże przyp. 260: *Prowizję na biskupstwo poznańskie otrzymał od metropolity Janusza po 28 II 1265 r. Zapewne wkrótce później arcybiskup udzielił mu sakry biskupiej w Pyzdrach. Przeciwno obu tym faktom protestowała kapituła poznańska*). Także: K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 286, nr 20.

⁴⁶ Por.: T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, Płock 1976, s. 35-36, nr 20 (wybrany został w drugiej połowie 1318 r.); K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 284, nr 21; J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*, dz. cyt., s. 252.

⁴⁷ Zob.: W. Graczyk, *Paweł Giżycki, biskup płocki (1439-1463)*, Płock 1999, s. 69. Także: T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 54, nr 32; T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej...*, dz. cyt., wg indeksu (zwl. s. 43-47). Nadto: P. Chojnicki, *Biskup płocki Paweł Giżycki (1439-1463) i jego działalność*, [w:] *z biografistyki Polski późnego średniowiecza*, red. M. Koczarska, Warszawa 2001, s. 87-190.

⁴⁸ Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 87; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 37 (nr 45).

⁴⁹ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 502; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 76.

⁵⁰ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 498-499; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 55; J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*,

- ✕ Jan (†1411/13), biskup lidoriceński, sufragan gnieźnieński [II 182]: brak informacji o sakrze⁵¹.
- ✕ Jan OFM (†1468/69), biskup natureński, sufragan gnieźnieński [II 182]: brak informacji o sakrze (jest natomiast wzmianka, że w roku 1447, dnia 22 X, [biskup Jan] konsekrował w zastępstwie arcybiskupa Wincentego Kota w katedrze wrocławskiej nowo obranego biskupa wrocławskiego Piotra Nowaka, w asystencji Jana gardeńskiego i Burcharda senbalińskiego, biskupów in partibus infidelium; o tym także: IV 163)⁵².
- ✕ Jan (†[1504/5]), biskup natureński, sufragan gnieźnieński [II 183]: brak informacji o sakrze [zob. niżej: z Radziejowa Jan]
- ✕ KIELBASA GOSŁAWSKI Wincenty (†1478), biskup chełmiński i pomezanski, administrator biskupstwa warmińskiego [II 251]: *Wincenty z polecenia [papieża] Pawła II konsekrowany został w kościele św. Łucji w Rzymie dnia 18 IV 1467 r. przez Jana, biskupa bryxińskiego [Brixen], wikariusza papieskiego tamże*⁵³.
- ✕ z KURNIKA [KÓRNICA] Mikołaj (†1382), biskup poznański [II 396]: [Papież Grzegorz XI] *prekonizował go na mocy przedłożonego sobie aktu wyborczego kapituły poznańskiej na biskupa i w Awinionie konsekrować go polecił, skąd około św. Marcina roku 1374 szczęśliwie do Poznania powrócił*⁵⁴ [zob. niżej: Mikołaj, obrany i potwierdzony biskup poznański].
- ✕ KUROWĘCKI Krzesław z Kurozwęk (†1503), biskup włocławski [II 403]: brak informacji o sakrze⁵⁵.
- ✕ LASOCKI Mikołaj (†1450), biskup włocławski [II 417-418]: brak informacji o sakrze⁵⁶.

dz. cyt., s. 232-233 (zwl. przyp. 74: *Biskupem został w wyniku elekcji kapitulnej lub prowizji papieskiej najwcześniej jesienią 1217 r. [...] Konsekrowany był przez metropolitę [Henryka Kietlicza] między 15 VIII a 28 IX 1218 r.*).

⁵¹ Por.: K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich ...*, dz. cyt., s. 234-235.

⁵² Por.: tamże, s. 243-246; tenże, *Polscy biskupi franciszkańscy. Słownik biograficzny*, Kraków 2003, s. 68-70.

⁵³ Por.: H.J. Karp, *Kielbasa Wincenty (um 1425-1478), Bischof von Kulm und Administrator des Bistums Pomesanien*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648. Ein biographisches Lexikon*, hrsg. von E. Gatz, Berlin 1996, s. 367 (*Am 18. 4. 1467 wurde Kielbasa in Rom von Krakauer Bischof und Unterkanzler Johannes Lutek von Brzezine [sic!] konsekriert*).

⁵⁴ Zob.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 73; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 25 (nr 34); K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 287, nr 31.

⁵⁵ W. Kujawski, *Krzesław z Kurozwęk jako wielki kanclerz koronny i biskup włocławski*, [w:] *Studia z historii Kościoła w Polsce*, t. 8, red. H.E. Wyczawski, Warszawa 1987, s. 83 (*O tym, kiedy i od kogo biskup Krzesław przyjął sakrę biskupią, źródła milczą. Uprawnionym do tego był metropolita gnieźnieński*). Także: J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów włocławskich*, dz. cyt., s. 66-67, nr 29.

⁵⁶ J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów włocławskich*, dz. cyt., s. 56-62, nr 9/11; T. Wit-

- ✕ LEGENDORF Paweł (†1467), biskup warmiński [II 425-426]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 21 IX 1466 r. w kościele św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Toruniu przez arcybiskupa gnieźmieńskiego Jana z Gruszczyca oraz biskupów: wrocławskiego Jakuba z Sienna i poznańskiego Andrzeja z Bnina]⁵⁷.
- ✕ Magnus, biskup wrocławski [II 580]: brak informacji o sakrze [postać niehistoryczna]⁵⁸.
- ✕ Mikołaj (Mikłasz) z Błazejowic (†1474), biskup przemyski [II 626]: brak informacji o sakrze⁵⁹.
- ✕ Mikołaj (†[1382]), *obrany i potwierdzony biskup poznański* [III 2-3]: brak informacji o sakrze [zob. wyżej: Mikołaj z Kurnika (Kórnika)]⁶⁰
- ✕ MOSZYŃSKI Piotr z Bnina (†1494), biskup przemyski, następnie wrocławski [III 49]: *Konsekrowany na biskupa zaledwie objął rządy w diecezji przemyskiej, posunięty został z łaski królewskiej na biskupstwo wrocławskie*⁶¹.
- ✕ MUSKATA Jan (†1320), biskup krakowski [III 54]: brak informacji o sakrze⁶².

czak, *Lasocki Mikołaj herbu Dołęga (zm. 1450), dziekan kapituły krakowskiej, biskup nominat kujawski, dyplomata i polityk, jeden z wczesnych humanistów polskich*, [w:] PSB, t. 16, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971, s. 543; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 299, nr 21; T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej...*, dz. cyt., wg indeksu.

⁵⁷ H.J. Karp, *Legendorf Paul Stange von (um 1415-1467), Administrator des Bistums Ermland, Bischof von Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648...*, dz. cyt., s. 412 (vollzog am 21. 9. 1466 der Gnesner Erzbischof Jan Gruszczyński unter Assistenz der Bischöfe von Włocławek und Posen, Jakub z Sienna und Andrzej z Bnin [sic!], in *Gegenwart des Königs in der Thorner Johanniskirche die Konsekration von Legendorf*); J. Sikorski, *Paweł Legendorf (1415-1467), biskup warmiński w latach 1458-1467*, [w:] *Poczet biskupów warmińskich*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2008, s. 78 (*Przed podpisaniem traktatu [pokojowego z Zakonem Krzyżackim], dnia 21 IX [1466], w [toruńskim] kościele św. Jana [sic!] arcybiskup Jan Gruszczyński udzielił Legendorfowi sakry biskupiej. Król [Kazimierz IV Jagiellończyk] wydał z tej okazji ucztę, traktując biskupa Pawła „jako przybranego syna”*).

⁵⁸ K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 301; J. Pater, *Poczet biskupów wrocławskich*, Wrocław 2000; M. Blahová, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 813-814. Por.: *Hierarchia Catholica usque ad saecula XIII-XIV sive series episcoporum Ecclesiae Catholicae*, ed. G. Fedalto, Patavii 2012, s. 494-495.

⁵⁹ W. Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 1, Przemyśl 1902, s. 49-54; J. Kwolek, *Błazejowski Mikołaj herbu Odrową († 1474), biskup przemyski obrządku łacińskiego*, [w:] PSB, t. 2, Kraków 1936, s. 131-132.

⁶⁰ Zob. wyżej przyp. 54.

⁶¹ J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów wrocławskich*, dz. cyt., s. 66, nr 28; W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 1, s. 60-61; J. Wiesiołowski, *Piotr z Bnina (także z Mosiny, z Radlina, w literaturze zwany Bnińskim) herbu Łozdia (zm. 1494), sekretarz królewski, biskup wrocławski*, [w:] PSB, t. 26, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1981, s. 387.

⁶² T. Pietras, *«Krwawy wilk z pastorałem»*. *Biskup krakowski Jan zwany Muskata*, Warszawa 2001, s. 47 (*Wiemy, że Jan Muskata został po swym wyborze zatwierdzony i uroczystie wyświęcony [...]. Można się domyślać, że [dokonał tego] metropolita moguński czy magdeburski, obecny w Pradze, gdy na wezwanie króla Wacława II udał się tam Jan Muskata w połowie 1295 r., [przez] uroczystość ta mogła mieć miejsce w praskiej katedrze św. Wita*); J. Maciejewski, *Episkopat*

- ✘ OLEŚNICKI Zbigniew (†1455), biskup krakowski, kardynał [III 129]: *Otrzymawszy zapewne w końcu listopada [1423 r.] bulle [papieskie], przyjął na dniu 13 XII w katedrze krakowskiej święcenia na kapłana, nazajutrz konsekrowany był na biskupa przez Jana Rzeszowskiego, arcybiskupa lwowskiego, a w sam dzień Narodzenia Pańskiego odprawił pierwszą Mszę św. w tejże katedrze*⁶³ • [III 132]: *Dnia 29 VIII 1428 r. udzielił sakrę biskupią elektowi poznańskiemu Stanisławowi Ciołkowi, podkanclerzemu koronnemu*⁶⁴.
- ✘ z Opalenicy Andrzej (†1496), biskup sufragan gnieźnieński [III 155]: brak informacji o sakrze⁶⁵ [zob. wyżej: Andrzej (Sikuta z Opalenicy)].
- ✘ OPOROWSKI Andrzej z Oporowa (†1483), biskup warmiński, potem przemyski, następnie włocławski [III 169-171]: brak informacji o sakrze [miała miejsce w Rzymie na przełomie roku 1472/1473]⁶⁶.
- ✘ PAŁUKA Wojciech (†1355), biskup poznański [III 189]: *Uzyskawszy potwierdzenie, konsekrowany był Pałuka na biskupa nie dnia 28 I, jak podaje Kalendarz władysławski, lecz po 17 III 1348 r., gdyż w tym dniu dopiero wydana została bulla confirmationis – chyba, że wskutek pomyślnych dla siebie z Rzymu wiadomości konsekrację przyspieszył [sic!]*⁶⁷.
- ✘ PAŁUKA Zbylut [z Gołańczy] (†1383), biskup włocławski [III 191]: brak informacji o sakrze⁶⁸.
- ✘ PELLA Jan z Niewiesza (†1428), biskup włocławski [III 200]: brak informacji o sakrze⁶⁹.

---

polski doby dzielnicowej..., dz. cyt., s. 236 (zwl. przyp. 100: *Elekcja Jana miała miejsce prawdopodobnie 11 VII 1294 r., a konsekracja przed 29 IX tr.*). Nadto: B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 500-501; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 71.

⁶³ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 506-507; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 96; tenże, *Polscy kardynałowie*, dz. cyt., s. 22. Nadto: M. Koczerska, *Zbigniew Oleśnicki i Kościół krakowski w czasie jego pontyfikatu 1423-1455*, Warszawa 2004 (gdzie jednak nie ma mowy o *curriculum vitae* tego hierarchy).

⁶⁴ Zob. wyżej przyp. 44.

⁶⁵ Zob. wyżej przyp. 37.

⁶⁶ J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów włocławskich*, dz.cyt., s. 65-66, nr 27; W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 1, s. 55-59; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 289, nr 8; [Red.], *Oporowski Andrzej herbu Sulima (zm. 1483), biskup warmiński, potem włocławski, podkanclerzy koronny*, [w:] PSB, t. 24, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1979, s. 133 (*Po odnowieniu prowizji papieskiej i konsekracji na biskupa warmińskiego Oporowski 17 I 1473 r. opuścił Rzym i w początkach marca t.r. był już w Polsce*).

⁶⁷ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 71; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 24 (nr 32), 107 (nr 32), 176 (nr 32).

⁶⁸ J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów włocławskich*, dz. cyt., s. 20, nr 7/13/.

⁶⁹ Tamże, s. 47-52, nr 6/19/. Nadto: T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej...*, dz. cyt., wg indeksu (zwl. s. 33-37).

- ✕ Piotr OFM (†1419[?]), sufragan gnieźnieński, zakonnik [III 218]: brak informacji o sakrze⁷⁰.
- ✕ Prokop (†1295), biskup krakowski [III 286]: *Starowolski, idąc za powagą Katalogu krakowskiego, utrzymuje, że Prokop w roku 1293 przez papieża Celestyna V w Rzymie był konsekrowany. Mylą się widocznie tak on, jak i źródło, na którym się oparł, gdyż papież wspomniany wstąpił na stolicę rzymską dopiero w lipcu 1294 r., przeszło półtora roku po wyborze kanonicznym Prokopa*⁷¹.
- ✕ Przeclaw (†1189), biskup lubuski [III 289]: brak informacji o sakrze [nie ma pewności, czy w ogóle był biskupem]⁷².
- ✕ Radwan (†1162/64[1172]), biskup poznański [III 353]: *Długosz utrzymuje w kronice swojej, że Radwan został biskupem po Stefanie Dobrogoście w roku 1156 wskutek kanonicznego wyboru kapituły i że przez Janisława, arcybiskupa gnieźnieńskiego, w porozumieniu z księciem wielkopolskim Mieczysławem [tj. Mieszkiem], był potwierdzony i w Uniejowie konsekrowany*⁷³.
- ✕ z Radziejowa Jan OP (†1504/5), biskup teodozjeński [sic!], sufragan gnieźnieński [III 354]: brak informacji o sakrze⁷⁴ [zob. wyżej: Jan, biskup natureński, sufragan gnieźnieński].
- ✕ z Secemina Wojciech OP [z Siecina Wojciech (Albert)] (†1502), biskup teodozjeński, sufragan gnieźnieński [III 460]: brak informacji o sakrze [w rzeczywistości nie był biskupem]⁷⁵.
- ✕ STRZĘPIŃSKI (STRZEMPIŃSKI) Tomasz (†1460), biskup krakowski [IV 32]: *W Niedzielę Starozapustną, dnia 25 I 1456 r., konsekrował go uproszony do tego biskup poznański Andrzej z Bnina w kościele parafialnym w Bodzęcinie [tj. Bodzentynie]*⁷⁶.

⁷⁰ Por.: K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich ...*, dz. cyt., s. 290; tenże, *Polscy biskupi franciszkańscy...*, dz. cyt., s. 123-124.

⁷¹ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 500; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 69. Por.: J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*, dz. cyt., s. 235-236.

⁷² K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 276, nr 4; A. Weiss, *Przeclaw (Preclaus) (zm. 1189), ofiarodawca na rzecz bożogrobców, biskup lubuski(?)*, [w:] PSB, t. 28, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1984-1985, s. 676. Por.: *Hierarchia Catholica usque ad saecula XIII-XIV...*, dz. cyt., s. 493.

⁷³ A. Gąsiorowski, *Radwan (Radovanus, Radowan) (XII w.), biskup poznański*, [w:] PSB, t. 30, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987, s. 1. Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 49-50; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 286, nr 8; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 13-14 (nr 13), 100 (nr 13).

⁷⁴ Por.: K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich ...*, dz. cyt., s. 251-253; tenże, *Polscy biskupi dominikańscy...*, dz. cyt., s. 84-88.

⁷⁵ K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich ...*, dz. cyt., s. 372-374; tenże, *Polscy biskupi dominikańscy...*, dz. cyt., s. 341-343.

⁷⁶ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 507-508; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 100; L. Korczak, *Strzępiński (Strzempiński) Tomasz ze Strzępina*

✘ SZYRZYK Piotr z Falkowa (FALKOWSKI) (†1348), biskup krakowski [IV 85-86]: w Awinionie [...] na kapłana wyświęcony, następnie na biskupa przez Arnolda, biskupa tuskulańskiego, z polecenia papieskiego był konsekrowany⁷⁷.

✘ Świętosław (XII w.), biskup poznański [IV 50]: obrany biskupem poznańskim w sam dzień św. Marcina roku 1175, [...] a potwierdzony i konsekrowany przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Piotra [postać niehistoryczna]⁷⁸.

✘ WATZENRODE Łukasz (†1512), biskup warmiński [IV 245]: Z kanonii gnieźnieńskiej zrezygnował w roku 1490 po konsekracji swojej na biskupstwo warmińskie • [IV 248]: Ponieważ Watzenrode obecny był [w tamtym momencie] w Rzymie, przeto ekspedycja bulli nastąpiła szybko, [zaś] otrzymawszy takową, przyjął niebawem sakrę biskupią i wybrał się w drogę [powrotną], aby objąć rządy diecezji, i już na dniu 22 VII [1489] odbył uroczysty wjazd na stolicę biskupią [konsekrowany w Wiecznym Mieście przed 1 VI 1489 r.]⁷⁹.

CZASY NOWOŻYTNE

(XVI w. – 1795 r.)

✘ BAJER Andrzej Ignacy (†1785), biskup chełmiński [I² 25]: Konsekrowany był w Łowiczu przez biskupa krakowskiego Kajetana Sołtyka, przyjaciela swego, dnia 1 IV 1759 r. [współkonsekratorami sufragani: łucki Ludwik Riaucour i płocki Marcin Załuski; miejscem sakry łowicka kolegiata Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja]⁸⁰.

(Strzempina) herbu Prus (1398-1460), profesor Uniwersytetu Krakowskiego, kanonik gnieźnieński, poznański i krakowski, teolog, podkanclerzy koronny, biskup krakowski, [w:] PSB, t. 45, Warszawa–Kraków 2007-2008, s. 82. Naddo: T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej...*, dz. cyt., wg indeksu.

⁷⁷ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 502-503; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 77.

⁷⁸ Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 51; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 286; J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej...*, dz. cyt., s. 253 (tamże zwł. przyp. 222: *Wiadomości o biskupach poznańskich Świętosławie i Gerwardzie są tylko u Długosza. Podane tam informacje można uznać za zmyśłone*). Naddo: *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 15 (nr 15), 100 (nr 15); *Hierarchia Catholica usque ad saecula XIII-XIV...*, dz. cyt., s. 494.

⁷⁹ H.J. Karp, *Watzenrode Lukas (1447-1512), Bischof von Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648...*, dz. cyt., s. 737; J. Sikorski, *Łukasz Watzenrode (1447-1512), biskup warmiński w latach 1489-1512*, [w:] *Poczet biskupów warmińskich*, dz. cyt., s. 94 (*Przed 1 VI [1489] Watzenrode otrzymał w Rzymie sakrę biskupią*). Zob. także: K. Górski, *Łukasz Watzenrode – życie i działalność polityczna (1447-1512)*, *Studia Copernicana*, t. 10, Wrocław 1973.

⁸⁰ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów oraz opatów i księży z ziem Rzeczypospolitej Obojga Narodów z osiemnastowiecznej prasy warszawskiej doby saskiej i stanisławowskiej*

✠ BAJKOWSKI Jan (†1650), biskup enneński, sufragan poznański [I² 27]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 1 V 1627 w Rzymie, *in basilica Sanctae Mariae Maioris*; święceń biskupich udzielił mu *dominus Cosma, tituli S. Pancratii S.R.E. presbyter cardinalis, de Torres nuncupatus, [...] assistentibus sibi reverendis in Christo patribus dominis Joanne Mattheo, archiepiscopo Iconiensi, et Germanico Mantica, episcopo Famagustano*⁸¹.

✠ BOKUM Jan Kazimierz (†1721), biskup przemyski (następnie chełmiński) [I² 60]: *Ku uczczeniu pamiątki konsekracji jego kolegia jezuickie w Przemyślu, Jarosławiu, Krośnie i Samborze ogłosiły drukiem szumny panegiryk* [tamże w przyp. 8 na s. 60 tytuł panegiryku, z którego nie wynika wprost, że to edycja związana z sakrą; konsekracja miała miejsce 24 lub 28 VIII 1701 w Warszawie]⁸².

✠ BRANECKI Jan (†1655), biskup enneński, sufragan poznański [I² 71-72]: brak informacji o sakrze⁸³.

✠ BRANICKI Sebastian (†1544), biskup – kolejno – kamieniecki, chełmski i poznański [I² 74]: brak informacji o sakrze⁸⁴.

✠ BRZEŹNICKI Jakub (†1604), biskup enneński, sufragan poznański [I² 101]: *W roku 1586 wybrany sufraganem poznańskim, prekonizowany został jako biskup enneński in partibus infidelium i w tymże roku konsekrowany i instalowany*⁸⁵.

(1729-1795), „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 86(2006), s. 295; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy periodycznej na temat sakr biskupów Kościoła katolickiego z historycznych ziem polskich*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 62(2012), s. 27. Także: H.J. Karp, *Baier Andrzej Ignacy (1712-1785), Bischof von Kulm*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803. Ein biographisches Lexikon*, hrsg. von E. Gatz, Berlin 1990, s. 22.

⁸¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 223, nr 4. Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 187, nr 21.

⁸² *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, wyd. K.R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 98(2012), s. 313, nr 2. Por.: W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 2, Przemyśl 1910, s. 391 (*Przed konsekracją miał złożyć biskup Bokum przysięgę według załączonej przez Stolicę Apostolską roty, a włożył ją w ręce biskupa poznańskiego Stanisława w Święcicach Święcickiego w dniu 1 IX 1701 r. Zdaje się więc, że również ten biskup konsekrował go tego samego dnia. W dniu konsekracji mianował oficjałem swoim Andrzeja Antoniego Podolskiego, archidiacona przemyskiego, dając mu wszelką władzę iurisdictionis*). Zob. nadto: K. Estreicher, *Bibliografia polska: stulecia XV-XVIII*, t. 13, Kraków 1894, s. 240; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 290, nr 45; H.J. Karp, *Bokum Jan Kazimierz de Alten (um 1660-1721), Bischof von Przemyśl, Bischof von Kulm*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 36; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej w XVIII wieku*, Kraków 2009, s. 28.

⁸³ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 187, nr 22.

⁸⁴ Tamże, t. 2, s. 95-96. Także: *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 45-46 (nr 51), 132 (nr 51); K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 267, nr 14; K.R. Prokop, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności. Szkice biograficzne*, Biały Dunajec–Ostróg 2007, s. 81-85.

⁸⁵ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 185, nr 17.

✕ BUSIŃSKI Jan (†1541), biskup nazareński [*recte* natureński], sufragan gnieźnieński [I² 108]: *W roku 1526, w przytomności arcybiskupa [Jana Łaskiego], obrany został przez kapitułę sufraganiem gnieźnieńskim po śmierci Mikołaja, biskupa natureńskiego [...]. Przedstawiony Stolicy Apostolskiej, [...] rychło otrzymał prekonizację na biskupa nazareńskiego [sic!], tak że jeszcze w tym samym roku przez arcybiskupa Łaskiego mógł być konsekrowany*⁸⁶.

✕ BUŻEŃSKI Jan (†1674), sufragan gnieźnieński [I² 119]: *Prekonizowany przez Stolicę Apostolską na biskupa armiryńskiego, w dniu 1 IX 1667 r. otrzymał sakrę biskupią w kościele śś. Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie z rąk arcybiskupa Leszczyńskiego [*recte* Prażmowskiego] w asystencji Stefana Wierzbowskiego, biskupa poznańskiego, i Mikołaja Oborskiego, biskupa laodycejskiego, sufragana krakowskiego*⁸⁷.

✕ CIOŁEK (VITTELIUS) Erazm (†1522), biskup płocki [II 4]: *W początkach roku 1504 konsekrowany na biskupa, objął rządy w diecezji płockiej przez prokuratora, sam nieodstępnie bawiąc przy królu [konsekrowany 4 II 1504 r. w Piotrkowie (Trybunalskim) *per dominos archiepiscopum Gnesnensem, episcopos Vladislaviensem et Premisliensem*]*⁸⁸.

✕ CZARNKOWSKI Andrzej (†1562), biskup poznański [I² 161]: *Konsekrowany na biskupa, Czarnkowski odbył z zamku swojego kórnickiego uroczysty wjazd na stolicę poznańską dnia 9 X 1553 r.*⁸⁹.

✕ CZERMIŃSKI Łukasz Jacek (†1717), biskup pergameński, sufragan przemyski [I² 187]: *Konsekrowany przez [Jana Kazimierza] Bokuma w roku 1717, a krótko przedtem na dziekanę przemyską wyniesiony, niedługo te godności piastował, albowiem w dwa lata potem, w maju roku 1719, przeniósł się do wieczności w Lublinie, zapewne na funkcji trybunalskiej tamże od kapituły przemyskiej [sakra miała miejsce 25 VIII 1715 r. w Warszawie (biskupem prekonizowany 18 III 1715 r.), a w roli głównego konsekrateura wystąpił najprawdopodobniej ordynariusz poznański Michał Bartłomiej Tarło]*⁹⁰.

⁸⁶ K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich...*, dz. cyt., s. 256-257.

⁸⁷ O tej sakrze również w: K.R. Prokop, *Królewska (archi)katedra na Wawelu miejscem konsekracji biskupich*, [w:] *Między ołtarzem i tronem*, red. J. Urban, Kraków 2015 [w druku].

⁸⁸ K.R. Prokop, *Staropolskie diariusze z XVI stulecia jako źródło informacji do dziejów hierarchii kościelnej państwa polsko-litewskiego doby Złotego Wieku*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 60(2010), s. 60, nr 11. Por.: T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 55, nr 38.

⁸⁹ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 99-100. Także: *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 48-49 (nr 54), 134-136 (nr 54); K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 287, nr 50.

⁹⁰ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 231, nr 17. Nadto: B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 38; J. Federkiewicz, *Kapituła przemyska obrządku łacińskiego*, Przemyśl 2013 [reprint], s. 36, nr 4; K.R. Prokop, *Wiadomości o polsko-litewsko-ruskiej hierarchii kościelnej z diariuszy Karola Stani-*

✠ CZYŻOWSKI Zygmunt z Czyżowa (†1667), biskup lacedemoński i sufragan płocki, następnie biskup kamieniecki [I² 189]: *Prekonizowany na biskupa lacedemońskiego in partibus infidelium i zapewne przez Karola Ferdynanda [Wazę] konsekrowany [Karol Ferdynand Waza nie mógł udzielić mu święceń biskupich, bowiem sam nie posiadał sakry]*⁹¹.

✠ DŁUŻEWSKI Jan (†1719/20), biskup graczanopoliński, sufragan chełmski [I² 221]: brak informacji o sakrze⁹².

✠ DOBIŃSKI Krzysztof (†1769), sufragan gnieźnieński [I² 226]: *Po śmierci sufragana gnieźnieńskiego Józefa Trzczińskiego kapituła przedstawiła go wraz z dwoma innymi kandydatami na tę godność arcybiskupowi Potockiemu, który – wybrawszy jego i prekonizację na biskupa serreńskiego u Stolicy Apostolskiej mu wyjednał – konsekrował go dnia 31 VIII 1738 r. w kolegiacie łowickiej w asystencji Macieja [Aleksandra] Sołtyka, biskupa margaryteńskiego, sufragana chełmińskiego, i Aleksandra Działyńskiego, biskupa akcyreńskiego, sufragana kujawskiego (zob. także s. 241-242)*⁹³.

✠ DZIAŁYŃSKI z Kościelca Aleksander (†1739), biskup akcyreński, sufragan wrocławski [I² 241-242]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 15 V 1738 r. w kolegiacie w Łowiczu przez prymasa Teodora Andrzeja Potockiego, *assistantibus Culmensi et Varmiensi suffraganeis*]⁹⁴. • [I² 242] *W roku 1738 asystował razem z Maciejem Sołtykiem, sufraganiem chełmińskim, prymasowi Potockiemu przy konsekracji księdza Dobińskiego na sufragana gnieźnieńskiego*⁹⁵.

✠ FAŁĘCKI Stanisław (†1581), biskup teodozjeński, sufragan gnieźnieński, opat sulejowski [II 15]: *Podczas pobytu w Trydencie [na obradach soborowych] postarał się o prekonizację na biskupa Teodozji in partibus infidelium, po co w paузach wolnych od posiedzeń soborowych jeździł do Rzymu razem z biskupem przemyskim Walentym Herburtem opatrzonej rekomendacją kardynała Hożjusza. Tam lub też w Trydencie – po uzyskaniu bulli confirmationis obok pozwo-*

ślawy i Michała Kazimierza Radziwiłłów oraz Józefa Juliana Sapięhy i Antoniego Sebastiana Dembowskiego, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 64(2014) [w druku].

⁹¹ Zob. wyżej przyp. 24. Także: T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 64, nr 16; K.R. Prokop, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności...*, dz. cyt., s. 200-203.

⁹² Zob.: J.R. Marczewski, *Dzieje chełmskiej kapituły katedralnej obrządku łacińskiego*, Lublin 2013, wg indeksu (zwl. s. 766, 768, 796). Nadto: J. Szczepaniak, *Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.)*, Kraków 2008, s. 185, 189.

⁹³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 234-235, nr 25. Zob. nadto: B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 45-46; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 299.

⁹⁴ S. Chodyński, *Biskupi sufragani wrocławscy (z akt kapituły wrocławskiej)*, Włocławek 1906, s. 70-72, nr 31; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 236-237, nr 29.

⁹⁵ Zob. wyżej przyp. 93.

lenia zatrzymania opactwa sulejowskiego – konsekrowany był w roku 1562 na biskupa teodozjeńskiego i jako taki udzielał w tymże roku wyższe święcenia kapłańskie w katedrze trydenckiej księdzu Modliszewskiemu, kanonikowi naówczas poznańskiemu, a później także gnieźnieńskiemu [por. III 33]. Po konsekracji swej zgłosił się ksiądz sufragan przez prokuratora swego, Stanisława z Łowicza, [...] do kapituły [gnieźnieńskiej], aby go jako konfratry do grona swego przyjęła i instalowała. Ta, nie chcąc się sprzeciwić papieżowi i prymasowi, instalowała go wprawdzie w osobie tegoż prokuratora dnia 27 VIII 1562 r., ale równocześnie [...] protestowała uroczystie przeciw nadwreżeniu praw kapitulnych⁹⁶.

✕ FREDRO Antoni Aleksander (†1734), biskup chełmski, następnie przemyski [II 29]: brak informacji o sakrze [konsekrowany w roku 1719 (po 29 III) w Warszawie przez prymasa Stanisława Szembeka]⁹⁷.

✕ GEMBICKI Andrzej (†1654), sufragan gnieźnieński, później biskup łucki [II 58]: W roku 1622, dnia 28 VIII, prymas [Wawrzyniec Gembicki], zjechawszy do Trzemeszna, po odprawionej pontyfikalnie sumie odebrał od synowca profesję zakonną i w asystencji Jana Trach Gnińskiego, sufragana poznańskiego, oraz Gabriela Kielczewskiego, proboszcza–infułata strzeleńskiego, uroczystie go na opata poświęcił. [...] [W roku 1628] prekonizowany na biskupa teodozjeńskiego, odebrał sakrę biskupią z rąk prymasa Jana Wężyka w kolegiacie łowickiej dnia 28 VIII t.r.⁹⁸ • [II 59]: W roku 1635 asystował prymasowi Maciejowi Łubieńskiemu przy konsekracji Stanisława Łozy, sufragana łuckiego, na biskupa argińskiego in partibus infidelium, w Warszawie dnia 4 III w kościele św. Jana uroczystie odbytej. [...] Po śmierci Stanisława Łozy konsekrował dnia 28 VIII 1640 r. [Mikołaja] Krasickiego na sufragana swego⁹⁹.

✕ GEMBICKI Jan (†1675), biskup – kolejno – chełmiński, płocki, włocławski [II 61]: brak informacji o sakrze [konsekrowany w sierpniu 1653 r. w katedrze w Krakowie na Wawelu przez swego starszego brata, ordynariusza krakowskiego Piotra Gembickiego; współkonsekratorzy: ordynariusz przemyski Jan Chrzyciel Zamoycki i sufragan krakowski Wojciech Lipnicki]¹⁰⁰.

⁹⁶ Por.: M. Borkowska, *Dzieje cystersów sulejowskich*, Kraków 2008, s. 90nn.

⁹⁷ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, s. 319, nr 12.

⁹⁸ Tamże, cz. 10, s. 239-240, nr 34.

⁹⁹ Tamże, cz. 11, s. 333-334, nr 41.

¹⁰⁰ Tamże, cz. 11, s. 320, nr 15. Także: H.J. Karp, *Gembicki Jan (um 1602-1675), Bischof von Kulm, Bischof von Plock, Bischof von Wloclawek*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 148 (*die Bischofsweihe im August 1653*). Nadto: *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w. w zbiorze «Iuramenta fidelitatis et Professiones fidei» z Archivio Segreto Vaticano (ASV)*, wyd. K.R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 93(2010), s. 171, nr 50.

- ✠ GEMBICKI Piotr (†1657), biskup przemyski, potem krakowski [II 54]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 22 II 1637 r. w Warszawie przez prymasa Jana Wężyka]¹⁰¹.
- ✠ GNIAZDOWSKI Jan (†1608), biskup teodozjeński, sufragan gnieźnieński [II 77]: *Otrzymałszy od Stolicy Apostolskiej prekonizację na biskupa teodozjeńskiego, a od arcybiskupa Karnkowskiego sakrę biskupią, instalował się na swoją godność nową w Gnieźnie przez prokuratora swego Wojciecha ze Słupcy [...] dnia 29 XI 1584 r.*
- ✠ GRABOWSKI Adam Stanisław (†1766), sufragan poznański, następnie biskup – kolejno – chełmiński, wrocławski, warmiński [II 111]: *Na biskupa konsekrował go [Stanisław Józef] Hozjusz dnia 16 VIII 1733 r. w asystencji Józefa Trzcicińskiego, gnieźnieńskiego, i [Adama Franciszka] Rostkowskiego, łuckiego, sufraganów, w kościele św. Jana w Warszawie*¹⁰².
- ✠ GRABOWSKI Wojciech (†1659), biskup enneński, sufragan poznański [II 109]: brak informacji o sakrze¹⁰³.
- ✠ GROCHOWSKI Achacy (†1633), biskup przemyski, następnie łucki [II 133-134]: brak informacji o sakrze¹⁰⁴.
- ✠ GROCHOWSKI Stanisław (†1645), arcybiskup lwowski [II 136]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 25 VII 1634 r. w Warszawie, *in templo Patrum Societatis Jesu*, przez prymasa Jana Wężyka]¹⁰⁵.
- ✠ GRODECKI Adrian (†1658), sufragan gnieźnieński [II 138]: *Prekonizowany na biskupa Teodozji na początku roku 1645, konsekrowany był na dniu 25 VI tr. przez arcybiskupa Macieja Łubińskiego w asystencji Stanisława z Bużenina*

¹⁰¹ Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 11, s. 321, nr 16. Także: H.E. Wyczawski, *Biskup Piotr Gembicki 1585-1657*, Kraków 1957, s. 121-122.

¹⁰² K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 301; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 35, 47. Także: J. Dygdała, *Adam Stanisław Grabowski (1698-1766). Biskup, polityk, mecenas*, Olsztyn 1994, s. 30. Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 189, nr 31; A. Triller, *Grabowski Adam Stanisław (1698-1766), Weihbischof und Generalvikar in Posen, Bischof von Kulm, Bischof von Włocławek, Bischof von Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 156-157; S. Achremczyk, *Adam Stanisław Grabowski (1698-1766), biskup warmiński w latach 1741-1766*, [w:] *Poczet biskupów warmińskich*, dz. cyt., s. 339 (16 V 1733 r. z rąk biskupa Hozjusza w warszawskim kościele paulinów odebrał sakrę biskupią).

¹⁰³ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 187-188, nr 23.

¹⁰⁴ W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 2, s. 267-273; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencyjnych...*, dz. cyt., s. 290, nr 33; K.R. Prokop, *Sylwetki biskupów łuckich*, Biały Dunajec–Ostróg 2001, s. 88-91.

¹⁰⁵ Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 11, s. 324, nr 23. Także: K.R. Prokop, *Arcybiskupi haliccy i lwowscy obrządku łacińskiego. Szkice biograficzne*, Biały Dunajec–Ostróg 2010, s. 174.

Pstrokońskiego, biskupa chełmskiego, i Mikołaja Krosnowskiego, biskupa wendeńskiego, nominata arcybiskupa lwowskiego, w kościele kolegiaty łowickiej.

✕ GRODZIECKI (GRODECKI, GRODECKÝ) Jan z Wyszyzny (z Brodů) (†1574), biskup ołomuniecki [II 143]: brak informacji o sakrze¹⁰⁶.

✕ IZDBIEŃSKI Benedykt (†1553), biskup kamieniecki, następnie poznański [II 212]: *Kiedy i przez kogo został konsekrowany, znikąd dojść nie można*¹⁰⁷.

✕ KARNKOWSKI Jan (†1537), biskup przemyski, następnie wrocławski [II 226-227]: brak informacji o sakrze [pierwotnie jego konsekracja miała odbyć się w Skalbmierzu, w tamtejszej kolegiacie, ostatecznie jednak dopełniona została w katedrze na Wawelu – we wrześniu 1528 r. – najprawdopodobniej przez ordynariusza krakowskiego Piotra Tomickiego oraz sufraganów: płockiego Piotra Lubarta i wrocławskiego Aleksandra Myszczynskiego]¹⁰⁸.

✕ KARSKI Jan (†1784), sufragan gnieźnieński [II 233]: *Konsekrowany był dopiero dnia 15 XI 1772 r. w Warszawie, w kościele Św. Krzyża, przez [Andrzeja] Stanisława Kostkę Młodziejowskiego, biskupa poznańskiego, w asystencji Stefana Jana Giedroyc, biskupa inflanckiego, i Franciszka [Kandyda] Ossolińskiego, biskupa dardaneńskiego, koadiutora bakowskiego. • [II 636-637]: Akta kapitulne przechowały urzędowe świadectwo konsekracji jego tudzież złożonej Stolicy Apostolskiej w ręce biskupa poznańskiego Andrzeja Młodziejowskiego, konsekrateura jego, przysięgi [II 636-637 przyp. 4: *Literae testimoniales super consecrationem in episcopum Junopolitanensem illustrissimi et reverendissimi domini Joannis Karski*]¹⁰⁹.*

✕ KOBIELSKI Franciszek Antoni (†1755), sufragan wrocławski, następnie biskup – kolejno – chełmski, kamieniecki, łucki [II 261]: *Konsekrowany w roku 1725 przez biskupa Krzysztofa Szembeka, instalował się w katedrze kujawskiej na nową godność swoją i zajął się gorliwie obowiązkami biskupiego powołania swego [w rzeczywistości konsekrateorem F.A. Kobielskiego był prymas Teodor Andrzej Potocki, zaś sakra odbyła się w Warszawie przed 11 XI 1725 r.]*¹¹⁰.

¹⁰⁶ J. Macurek, *Grodecki (Grodziecki) Jan herbu Radwan (1525-1574), bojownik kontrreformacji, kanonik wrocławski, ołomuniecki, proboszcz brneński, biskup ołomuniecki*, [w:] PSB, t. 8, Wrocław–Kraków–Warszawa 1959-1960, s. 608; W. Eberhard, *Grodecký (Grodecki, Grodziecki) von Brod Jan (1525-1574), Bischof von Olmütz*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648...*, dz. cyt., s. 243; M.M. Buben, *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*, Praha 2000, s. 90-91. Także: M. Blahová, *Historická chronologie*, dz. cyt., s. 736.

¹⁰⁷ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 97-99. Także: *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 47-48 (nr 53), 133-134 (nr 53); K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 267, nr 20; K.R. Prokop, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności...*, dz. cyt., s. 109-112.

¹⁰⁸ K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich...*, dz. cyt., s. 188, 203, 291-292. Także: J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów wrocławskich*, dz. cyt., s. 67, nr 32.

¹⁰⁹ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 303.

¹¹⁰ S. Chodyński, *Biskupi sufragani wrocławscy...*, dz. cyt., s. 69-70, nr 30; *Wypisy źródłowe*

• [II 261-262]: *W roku 1732, dnia 19 X, asystował prymasowi Potockiemu – razem z Michałem Kunickim, sufraganem krakowskim – przy konsekracji Józefa Trzczińskiego na sufragana gnieźnieńskiego w kolegiacie łowickiej*¹¹¹.

✠ KONARSKI Jan (†1525), biskup krakowski [II 289]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 1 X 1503 r. w Krakowie, zapewne w katedrze na Wawelu]¹¹².

✠ KORYTOWSKI Józef (†1790), sufragan gnieźnieński [II 299]: *Prekonizowany na biskupa martyropolitańskiego in partibus infidelium w roku 1785, konsekrowany był w katedrze poznańskiej dnia 27 XI tr. przez biskupa Rydzyńskiego w asystencji Ludwika de Mathy, biskupa tanazieńskiego, kanonika gnieźnieńskiego i poznańskiego, i Kaspra Szajowskiego, biskupa laradeńskiego, sufragana łowickiego.* • [II 638-639] *Prymas Michał Poniatowski, nie mogąc sam udzielić mu sakry biskupiej, pod dniem 14 XI 1785 r. wydał ogólne upoważnienie do udzielenia mu jej przez któregokolwiek prawowitego biskupa. Do tego aktu uprosił sobie ksiądz Korytowski Franciszka Ksawerego Rydzyńskiego, sufragana poznańskiego, jak dowodzi wystawione przez tegoż pod dniem 28 tegoż miesiąca i roku urzędowe poświadczenie [w przypisach przytoczone oba świadectwa źródłowe]*¹¹³.

✠ KOŚCIELECKI Mikołaj (†1518), biskup chełmski [II 301]: *W początkach roku 1506 był już potwierdzonym biskupem chełmskim, a w pierwszej połowie czerwca tr. już występuje jako biskup konsekrowany. Jako za takiego bowiem i dziekana gnieźnieńskiego ręką na kapitule dnia 12. tegoż miesiąca i roku Wincenty Łagiewnicki i Paweł Chodakowski, kanonicy gnieźnieńscy, że w przeciągu dwóch lat w miejsce niedostatecznej kurii kanoniczej wystawi inną*¹¹⁴.

✠ KOZIEROWSKI Ignacy Augustyn (†1791), biskup adrateński [II 323]: *Konsekracji jego dopełnił prymas [Władysław Aleksander] Łubieński w kościele skierniewickim dnia 2 II 1763 r., któremu przy tym uroczystym akcie asystowali dwaj rodzeni bracia Zahuscy: Józef Andrzej, biskup kijowski, i Marcin, sufragan płocki*¹¹⁵.

✠ KRASIŃSKI Adam Stanisław (†1800), biskup kamieniecki [II 358]: *Konsekrowany był na biskupa w styczniu 1760 r. w Skierniewicach przez prymasa Władysława [Aleksandra] Łubieńskiego w asystencji Jana [recte Józefa Tadeusza] Kierskiego, poznańskiego, i Marcina Załuskiego, płockiego, sufraganów. Uroczystość*

---

do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 11, s. 327-328, nr 30. Zob. nadto: B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 73-74; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 304.

¹¹¹ Zob. niżej przyp. 181.

¹¹² K.R. Prokop, *Staropolskie diariusze z XVI stulecia...*, dz. cyt., s. 68, nr 24.

¹¹³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 255, nr 63.

¹¹⁴ A. Swieżawski, *Kościelecki Mikołaj ze Skąpego (Skąpego) herbu Ogończyk (ok. 1450-1518), biskup chełmski*, [w:] PSB, t. 14, Wrocław-Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 415. Także: K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 257, nr 9.

¹¹⁵ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 305-306; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 40.

konsekracyjna odbyła się nader skromnie i poważnie [sakra miała miejsce 27 I 1760 r. w skierniewickim kościele parafialnym pw. św. Jakuba Apostoła]¹¹⁶.

✕ KRASIŃSKI Franciszek (†1577), biskup krakowski [II 337]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 6 I 1573 r. *in ecclesia collegiata Varsoviensi* przez prymasa Jakuba Uchańskiego]¹¹⁷.

✕ KRASZKOWSKI Franciszek (†1731), sufragan gnieźnieński [II 363]: *W grudniu roku 1719, podczas sejmku, konsekrował go prymas [Stanisław] Szembek w kościele św. Jana w Warszawie (zob. nadto II 640-641)* [w rzeczywistości sakra F. Kraszkowskiego miała miejsce 4 II 1720 r., *in ecclesia collegiata Varsaviensi*, a dopełnił jej biskup przemyski Krzysztof Jan Szembek, *assistentibus dominis Joanne Tarło, Kiioviensi, et Stephano Rupniewski, Camenecensi, episcopis*]¹¹⁸.

✕ KRETKOWSKI Feliks Ignacy (†1730), biskup chełmiński [II 370-371]: *Na uroczysty akt konsekracji swojej, w dniu 31 X 1723 r. w Warszawie odbyć się mający, zaprosił członków kapituły gnieźnieńskiej serdecznym i czułym listem, z którego przebiega prawdziwa ku niej miłość i przywiązanie* [w przyp. 7 na s. 370 wskazana jednostka archiwalna i przytoczona treść owego listu]. *Jakoż też kapituła, pragnąc uczcić swego proboszcza i długoletniego wielce zasłużonego członka, wysłała na tę uroczystość z grona swego: Aleksandra Kołodzkiego, proboszcza, Aleksandra Mostowskiego i Aleksandra Działyńskiego, kanoników gnieźnieńskich, przesyłając mu zarazem odpowiedź na list jego uprzejmy i powinszowanie biskupiej godności [...]. Pamiątkę konsekracji jego uwiecznili uczniowie kolegium OO. Jezuitów w Toruniu, Grudziądzu i Malborku odpowiednim panegirycznym [święcenia biskupie F.I. Kretkowski przyjął w Warszawie, *in ecclesia Patrum Teatinorum*, z rąk nuncjusza apostolskiego Vincenza Santiniego; współkonsekratorami byli: Jan Joachim Tarło i Adam Franciszek Rostkowski]*¹¹⁹.

✕ KUCZBORSKI Jan (†1624), biskup chełmiński [II 386]: brak informacji o sakrze¹²⁰.

¹¹⁶ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 306; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 41. Również: tenże, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności...*, dz. cyt., s. 306-319.

¹¹⁷ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 265, nr 65. Zob. także: K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencyjnych...*, dz. cyt., s. 273, nr 46; B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 516-517; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 140.

¹¹⁸ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 256-157, nr 66. Zob. nadto: K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 306.

¹¹⁹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 257-158, nr 67. Zob. nadto: H.J. Karp, *Kretkowski Feliks Ignacy (1657-1730), Bischof von Kulm, [w:] Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 243; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 306.

¹²⁰ Por.: *Diecezja chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny*, oprac. zbior., Pelplin 1928, s. 41,

✧ KUNICKI Michał Ignacy (†1751), biskup arsiński, sufragan krakowski [II 389]: brak informacji o sakrze [miała miejsce 23 III 1727 r. w Warszawie, *in ecclesia Patrum Capucinatorum*; głównym konsekratorem był prymas Teodor Andrzej Potocki (wuj elekta), współkonsekratorami: Jan Joachim Tarło i Andrzej Stanisław Załuski]¹²¹.

✧ LESZCZYŃSKI Rafał (†1527), biskup przemyski, następnie płocki [II 441]: *Kiedy i przez kogo był konsekrowany na biskupa, nie wiadomo* [sakra dopełniona została 11 IX 1524 r. w Płocku *per reverendissimos dominos Mathiam [Drzewicki], episcopum Wladislaviensem, Alexandrum [Myszczyński], suffraganeum Wladislaviensem, [et] suffraganeum Plocensem Petrum [Lubart], in ecclesia cathedrali Plocensi*]¹²².

✧ LIPNICKI Wojciech (†1657), biskup laodycejski, sufragan krakowski: [II 447] *Piotr Gembicki, poważając wielce Lipnickiego, przedstawił go wskutek wyboru kapituły Stolicy Apostolskiej na sufragana swego, która go w roku 1646 przekonowała na biskupa laodycejskiego in partibus infidelium. Jan Michalski, doktor i profesor filozofii przy Akademii Krakowskiej, napisał panegiryk z okazji konsekracji księdza Lipnickiego, który wyszedł z druku w Krakowie tegoż roku pod tytułem Virtutis fructus* [na biskupa W. Lipnicki został wyświęcony 22 VII 1646 r. *in ecclesia cathedrali Cracoviensi, per dominos Petrum Gembicki, Cracoviensem episcopum, ducem Severiae, Andream Leszczyński, Camenecensem, et Stanislaum Pstrokonski, Chelmensem, episcopos*]¹²³.

✧ LIPSKI Andrzej (†1631), biskup – kolejno – łucki, wrocławski oraz krakowski [II 455]: brak informacji o sakrze¹²⁴.

✧ LIPSKI Jan Aleksander (†1746), biskup łucki, następnie krakowski, kardynał [II 471]: brak informacji o sakrze [miała miejsce 25 V 1732 r. *in ecclesia collegiata Varsaviensis sancti Joannis Baptistae*; głównym konsekratorem był prymas Teodor Andrzej Potocki; współkonsekratorami: Andrzej Stanisław Załuski, Adam Augustyn Wessel, Adam Franciszek Rostkowski i Maciej Aleksander Sołtyk]¹²⁵.

nr 29; W. Müller, *Kuczborski Jan herbu Ogończyk (ok. 1572-1624), biskup chełmiński*, [w:] PSB, t. 16, s. 71; H.J. Karp, *Kuczborski Jan (um 1572-1624), Bischof von Kulm*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648...*, dz. cyt., s. 386-387. Zob. nadto: K. Estreicher, *Bibliografia polska: stulecia XV-XVIII*, Kraków 1905, s. 358.

¹²¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 259, nr 67. Zob. nadto: B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 86-88; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 306.

¹²² *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 261-262, nr 74.

¹²³ Tamże, cz. 10, s. 263, nr 78. Zob. także: B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 2, Kraków 1999, s. 101-102, nr 24.

¹²⁴ Por.: B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 521-522; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 162; tenże, *Sylwetki biskupów łuckich*, dz. cyt., s. 78.

¹²⁵ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 264-265, nr 80; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 308; tenże, *Wypisy z XVIII-*

✘ LIPSKI Konstanty Samuel (†1698), arcybiskup lwowski [II 462]: brak informacji o sakrze [odbyła się 28 IX 1681 r. w katedrze w Krakowie na Wawelu; głównym konsekratorem był Stanisław Jacek Świącicki, biskup chełmski; współkonsekratorami: Stanisław Wojeński, biskup kamieniecki, i Mikołaj Oborski, sufragan krakowski]¹²⁶.

✘ ŁASZCZ Józef Antoni (†1748), sufragan chełmski, następnie koadiutor kijowski [II 518]: *Konsekrował go Mikołaj Wydźga [recte: Mikołaj Ignacy Wyżycki], arcybiskup lwowski, w katedrze swojej wobec mnóstwa panów i ludu, „niemogących się” – jak pisze Niesiecki – „napatrzeć wdzięczności i przyjemności tego pana”* [sakra miała miejsce po 23 VI 1738 r.]¹²⁷.

✘ ŁĄCKI Franciszek (†1617), biskup margaryteński, sufragan wrocławski [II 520]: brak informacji o sakrze [dopełniona została 24 VIII 1598 r. w katedrze we Wrocławku przez biskupa wrocławskiego Hieronima Roz(d)raźewskiego oraz sufraganów: gnieźnieńskiego Jana Gniazdowskiego i płockiego Jana Zamoyskiego, późniejszego metropolitę lwowskiego]¹²⁸.

✘ ŁUBIEŃSKI Stanisław (†1640), biskup łucki, następnie płocki [II 539]: *Konsekrowany na biskupa niezawodnie przez brata swego Macieja, natenczas biskupa chełmskiego* [sakra miała miejsce w krakowskiej katedrze na Wawelu w czerwcu 1624 r.]¹²⁹.

✘ ŁUBIEŃSKI Stefan Wojciech (†1808), biskup bibliński, sufragan gnieźnieński [II 548]: *przez Stolicę Apostolską pod dniem 14 XII 1790 r. na biskupa biblińskiego in partibus infidelium prekonizowany, dnia 27 II roku następnego odebrał w katedrze gnieźnieńskiej sakrę z rąk Franciszka Ksawerego z Werbna Rydzyńskiego, biskupa nilopolitańskiego, sufragana poznańskiego, w asystencji Ludwika Józefa de Mathy, biskupa tanazjeńskiego, [...] i Michała Kościeszki Kosmowskiego, opata klaustralnego trzemeszeńskiego. • [II 642-643] Ponieważ trudno było naówczas trzech uprosić sobie do konsekracji biskupów, przeto ksiądz Łubieński udał się do Rzymu o pozwolenie, ażeby konsekratorowi jego wolno było w zastępstwie biskupów asystować dwom opatom, na co pod dniem 12 XII 1790 r. otrzymał dyspensę. Oprócz konsekratora, księdza Franciszka Ksawerego Rydzyńskiego, stawiał się jednakże do konsekracji drugi biskup tytularny, ksiądz Ludwik*

i XIX-wiecznej prasy..., dz. cyt., s. 43. Nadto: *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w....*, dz. cyt., s. 181, nr 118.

¹²⁶ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 265-266, nr 81. Także: K.R. Prokop, *Arcybiskupi haliacy i lwowscy...*, dz. cyt., s. 203-204.

¹²⁷ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, s. 333, nr 40. Zob. nadto: K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 308-309.

¹²⁸ S. Chodyński, *Biskupi sufragani wrocławscy...*, dz. cyt., s. 46-49, nr 19; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 268-269, nr 86.

¹²⁹ W. Graczyk, *Stanisław Łubieński – pasterz, polityk i pisarz, 1574-1640*, Kraków 2005, s. 45-46 § 4.3.

*Mathy, i dlatego jednego tylko było potrzeba zastępcy biskupa, a tym był opat trzemeszeński Michał Kościeszka Kosmowski (w przyp. 2 na s. 643 przytoczone stosowne świadectwo na temat sakry)*¹³⁰.

✠ MACIEJOWSKI Samuel (†1550), biskup – kolejno – chełmski, płocki oraz krakowski [II 559]: brak informacji o sakrze¹³¹.

✠ MADALIŃSKI Bonawentura (†1691), koadiutor płocki, następnie biskup – kolejno – płocki oraz wrocławski [II 577]: *Prekonizowany na biskupa metoneńskiego in partibus infidelium dnia 16 XII 1671 r., otrzymał sakrę biskupią z rąk Jana Gembickiego w asystencji Stefana Wierzbowskiego, biskupa poznańskiego, i Krzysztofa Żegockiego, biskupa chełmskiego, w kościele św. Jana w Warszawie dnia 27 XII 1672 r.*¹³²

✠ MADALIŃSKI Jan (†1644), sufragan gnieźnieński [II 575]: *Prekonizowany na biskupa teodozjeńskiego in partibus infidelium i przez arcybiskupa Jana Lipskiego konsekrowany, instalował się na nową godność dnia 18 X 1640 r.*

✠ MATHY Ludwik Józef (†1802), biskup tanazjeński [II 605]: *Biskup poznański Antoni Onufry Okęcki [...] wybrał go na sufragana swego i Stolicy Apostolskiej do zatwierdzenia przedstawił, która go chętnie potwierdziła, ile że go już przed kilku laty w nagrodę jego zasług honoris causa na biskupa tanazjeńskiego in partibus infidelium prekonizowała i prawie równocześnie protonotariuszem apostolskim mianowała [konsekrowany 7 V 1780 r. w Warszawie, in ecclesia monialium a Visitatione Beatae Mariae Virginis, przez biskupa poznańskiego Antoniego Onufrego Okęckiego; współkonsekratorzy: biskup chełmski Jan Alojzy Aleksandrowicz oraz koadiutor kijowski Kasper Kazimierz Cieciszowski]¹³³. Jako biskup tanazjeński był współkonsekratorem księdza Franciszka Ksawerego Rydzińskiego, biskupa nilopolitańskiego, sufragana poznańskiego, przy konsekracji księdza Józefa Korytowskiego na biskupa martyropolitańskiego i sufragana gnieźnieńskiego w katedrze poznańskiej dnia 28 XI 1785 r. i przy konsekracji na*

¹³⁰ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 271, nr 91. Por.: Z. Grot, *Lubiński Stefan Wojciech von (1734-1808), Weihbischof in Gnesen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 461 (27. 2. 1791 Konsekration durch Poniatowski [sic!] in Gnesen).

¹³¹ Por.: K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 258, nr 12; B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 514-515; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 131.

¹³² *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 271-272, nr 92; cz. 11, s. 335-336, nr 45. Nadto: T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 57, nr 56.

¹³³ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 191, nr 36 (*Sakrę biskupią przyjął 7 V 1780 r. z rąk biskupa A.O. Okęckiego w kościele wizytek w Warszawie*); K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 310-311; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 47; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 274, nr 96.

biskupa biblińskiego i sufragana gnieźnieńskiego księdza Stefana Wojciecha Łubieńskiego w katedrze gnieźnieńskiej dnia 27 II 1791 r. – pierwszy raz z Kasprem Szajowskim, biskupem larandeńskim, sufraganem łowickim, drugi raz z Michałem Kościeszą Kosmowskim, opatem klaustralnym kanoników regularnych laterańskich w Trzemesznie¹³⁴.

✘ MDZEWSKI Stefan Antoni (†1718), biskup kałamaceński, sufragan naprzód łucki, potem gnieźnieński [II 608]: brak informacji o sakrze [odbyła się 12 III 1690 r., najprawdopodobniej w Warszawie; głównym konsekratorem był biskup łucki Bogusław Leszczyński]¹³⁵.

✘ MILEWSKI Jakub (†1586), sufragan krakowski [III 5]: Prekonizowany przez papieża Grzegorza XIII i przez Myszkowskiego konsekrowany, w tym samym jeszcze roku [1579] instalował się na nową swą godność w katedrze krakowskiej¹³⁶.

✘ MŁODZIEJOWSKI Andrzej Stanisław Kostka (†1780), biskup przemyski, następnie poznański [III 27]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 2 II 1767 r. w kościele św. Jakuba Apostoła w Skierniewicach przez prymasa Władysława Aleksandra Łubieńskiego; współkonsekratorzy: biskup wrocławski Antoni Kazimierz Ostrowski oraz biskup kijowski Józef Andrzej Załuski]¹³⁷.

✘ [MŚCIWY] Mikołaj (†1526), biskup natureński, sufragan gnieźnieński [III 4]: brak informacji o sakrze¹³⁸.

✘ MYSZKOWSKI Piotr (†1591), biskup płocki, następnie krakowski [III 70-71]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 6 VI 1568 r. w Grodnie]¹³⁹.

✘ NARZYMSKI Antoni (†1799), sufragan pułtuski (w diecezji płockiej) [III 91]: Konsekrowany przez Poniatowskiego, stał się najgorliwszym wyęcycielem jego w obowiązkach biskupich [sakra miała miejsce 27 IX 1778 r. w Warszawie, in insigni ecclesia Sancti Joannis Baptistae collegiata Varsaviensi; głównym konsekratorem był biskup płocki Michał Jerzy Poniatowski, współkonsekratorami koadiutorzy: płocki Krzysztof Hilary Szembek oraz chełmski Jan Alojzy Aleksandrowicz]¹⁴⁰.

¹³⁴ Zob. przyp. 113 oraz 130.

¹³⁵ Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 11, s. 337, nr 48.

¹³⁶ B.S. Kumor, Dzieje diecezji krakowskiej..., dz. cyt., t. 2, s. 100, nr 21.

¹³⁷ Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 11, s. 337-338, nr 49; Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w...., dz. cyt., s. 186, nr 148; K.R. Prokop, Wiadomości do biografii biskupów..., dz. cyt., s. 311; tenże, Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy..., dz. cyt., s. 47. Nadto: Katalogi biskupów poznańskich, dz. cyt., s. 178 (nr 76); B. Przybyśzewski, Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej..., dz. cyt., s. 137-139.

¹³⁸ K.R. Prokop, Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich..., dz. cyt., s. 280-282.

¹³⁹ K.R. Prokop, Staropolskie diariusze z XVI stulecia..., dz. cyt., s. 73, nr 32. Por.: T. Żebrowski, Zarys dziejów diecezji płockiej, dz. cyt., s. 56, nr 47; K. Dola, Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych..., dz. cyt., s. 284, nr 48.

¹⁴⁰ Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 10, s. 277-278, nr

✠ NOSKOWSKI Andrzej (†1567), biskup płocki [III 101]: *Prekonizowany nareszcie i konsekrowany prawdopodobnie przez prymasa Mikołaja Dzierzgowskiego, objął Noskowski rządy diecezji, a na dniu 6 V 1547 r. odbył uroczysty wjazd na stolicę biskupią* [sakra A. Noskowskiego odbyła się przypuszczalnie 10 IV 1547 r. w katedrze na Wawelu; jako współkonsekratorów u boku prymasa M. Dzierzgowskiego hipotetycznie wymienia się biskupa krakowskiego Samuela Maciejowskiego i jego sufragana Andrzeja Szpota (Dunina)]¹⁴¹.

✠ NOWODWORSKI Adam (†1634), biskup kamieniecki, następnie przemyski, wreszcie poznański [III 110]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 26 IV 1615 r. w Rzymie, *in ecclesia Sancti Eustachii*, przez kardynała-biskupa Palestriny Benedetto Giustinianiego, *assistentibus illustribus et reverendissimis dominis Amalteo Amalteo, archiepiscopo Atheniensi, et Ascanio Gesualdo, archiepiscopo Barensi*]¹⁴².

✠ OKĘCKI Antoni Onufry (†1793), biskup chełmski, następnie poznański [III 120-121]: brak informacji o sakrze [dopełniona została 14 IV 1771 r. w Warszawie, *in ecclesia monialium Visitationis Beatissimae Mariae Virginis*, przez biskupa poznańskiego Andrzeja Stanisława Młodziejowskiego (współkonsekratorami biskupi: włocławski Antoni Kazimierz Ostrowski oraz łucki Feliks Paweł Turski)]¹⁴³.

✠ OLEŚNICKI Stanisław (†1539), biskup poznański [III 154]: *Konsekrował go na biskupa Jakub Buczacki, biskup płocki, w asystencji dwóch sufraganów, dnia 15 XII 1538 r.*¹⁴⁴.

103; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 312; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 48. Zob. nadto: *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w.*..., dz. cyt., s. 187, nr 154; T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 66, nr 1.

¹⁴¹ T. Żebrowski, *Andrzej Noskowski – biskup płocki herbu Łada (1492-1567)*, [w:] *Renesans na Mazowszu. Andrzej Noskowski, biskup płocki*, red. A. Koseski, K. Ostrowski, L. Sobieraj, Pułtusk b.d., s. 24 (tamże przyp. 39). Zob. także: M. Woźniakowa, *Noskowski Andrzej herbu Łada (1492-1567), biskup płocki*, [w:] PSB, t. 23, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978, s. 219; T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 56, nr 46.

¹⁴² K.R. Prokop, *Polonica w rzymskim «Protocollo consecrationum episcoporum et alia 1565-1662» z Archiwum Watykańskiego. Sakry biskupów polskich w Wiecznym Mieście w 2. poł. XVI oraz 1. i 2. tercji XVII w.*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 49(2005), s. 204; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 279, nr 105. Także: *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 156 (nr 62), 177 (nr 62); J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 105; K.R. Prokop, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności...*, dz. cyt., s. 165-172.

¹⁴³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, s. 339, nr 52; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 312; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 48. Także: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 113; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 142; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 178 (nr 77).

¹⁴⁴ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 95 (*Sakrę biskupią przyjął*

✘ OLSZAŃSKI Józef (†1736), biskup serreński, sufragan chełmski [III 155]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 18 I 1728 r. w kolegiacie pw. Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła w Zamościu przez biskup chełmskiego Jana Feliksa Szaniawskiego]¹⁴⁵.

✘ OPALIŃSKI Kazimierz Jan (†1693), biskup chełmiński [III 158]: *W roku 1680 biskup poznański Stefan Wierzbowski, za zezwoleniem Stolicy Apostolskiej i króla Jana III, przybrał sobie Opalińskiego za koadiutora z prawem następstwa. Jako koadiutor prekonizowany był na biskupstwo dioklecińskie in partibus infidelium i tegoż roku został konsekrowany [w Warszawie, in ecclesia collegiata Sancti Joannis Varsaviae, w obecności króla Jana III Sobieskiego oraz całego dworu monarszego]*¹⁴⁶.

✘ OSSOWSKI Stanisław (†1586 [recte 1580]), biskup chełmski [III 176]: *Król Stefan Batory, wynagradzając mu jego względem Rzeczypospolitej i siebie zasługi, ofiarował mu w roku 1585, po śmierci Adama Piechowskiego [recte Pilchowskiego], biskupstwo chełmskie, na które przez papieża Sykstusa V został prekonizowany, lecz umarł jeszcze przed konsekracją swoją w roku 1586, pochowany w Sandomierzu [informacja o prekonizowaniu S. Ossowskiego biskupem chełmskim jest mylna]*¹⁴⁷.

✘ PADNIEWSKI Filip (†1572), biskup przemyski, następnie krakowski [III 184]: brak informacji o sakrze¹⁴⁸.

---

15 XII 1538 r. w kościele parafialnym w Sochaczewie z rąk biskupa płockiego Jakuba Buczackiego oraz sufraganów: poznańskiego Hadriana Żakowskiego i płockiego Mikołaja [Brolińskiego]; M. Banaszak, *Oleśnicki Stanisław z Oleśnicy herbu Dębno (1469-1539), biskup poznański*, [w:] PSB, t. 23, s. 774; K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich...*, dz. cyt., s. 283. Nadto: tenże, *Staropolskie diariusze z XVI stulecia...*, dz. cyt., s. 74-75, nr 34; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 44-45 (nr 50), 132 (nr 50).

¹⁴⁵ *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w...*, dz. cyt., s. 187, nr 158. Zob. nadto: J.R. Marczewski, *Dzieje chełmskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., wg indeksu (zwl. s. 768, 802). Nadto: J. Szczepaniak, *Spis prepozytów i plebanów...*, dz. cyt., s. 231.

¹⁴⁶ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, s. 340, nr 54. Zob. także: E. Piszcz, *Opaliński Kazimierz Jan z Bnina herbu Łódzia (1639-1693), biskup chełmiński*, [w:] PSB, t. 24, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979, s. 85; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 260, nr 40; H.J. Karp, *Opaliński Jan Kazimierz OCist (1639-1693). Koadjutor des Bischofs von Posen, Bischof von Kulm*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 327.

¹⁴⁷ H.E. Wyczawski, *Ossowski Stanisław herbu Gryf (zm. 1580), pralat wrocławski, referendarz koronny*, [w:] PSB, t. 24, s. 445 (*Utrwalona w literaturze informacja, że przed śmiercią był prekonizowany na biskupa chełmskiego, nie tylko nie znajduje potwierdzenia we współczesnych źródłach, ale przeczy jej fakt zajmowania w latach 1578-1585 tegoż biskupstwa przez Adama Piechowskiego [sic!]*); K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 258, nr 20-21. Por.: J. Wiśniewski, *Katalog pralatów i kanoników sandomierskich od 1186-1926 r. tudzież sesje kapituły sandomierskiej od 1581 do 1866 r.*, Radom 1926, s. 227 (*mianowany biskupem chełmskim, nie dożył sakry, umarł w Sandomierzu w 1586 r.*).

¹⁴⁸ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 516; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 137.

✠ PAPROCKI Wacław (†1642), biskup margaryteński, sufragan wrocławski [III 197]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 18 IX 1639 r. *in ecclesia collegiata Volboriensi*, tj. w Wolborzu, przez biskupa wrocławskiego Macieja Łubieńskiego]¹⁴⁹.

✠ PILCHOWICZ Wojciech (†1655), sufragan warmiński [III 211]: *Gdy bulle rzymskie w lipcu 1648 r. nadeszły, Leszczyński znajdował się na sejmie walnym w Warszawie, mając przy boku swoim Pilchowicza, którego tamże w kościele Panny Maryi w drugiej połowie lipca lub w początku sierpnia tegoż roku uroczystie konsekrował* [w rzeczywistości W. Pilchowicz konsekrowany został przez nuncjusza apostolskiego Giovanniego de Torres, dnia 26 VII 1648 r., w kościele pijarów w Warszawie (na ów akt zaproszono także biskupów: poznańskiego Andrzeja Szoldrskiego, warmińskiego Wacława Leszczyńskiego i chełmskiego Stanisława Pstrokońskiego)]¹⁵⁰.

✠ PODOLSKI Andrzej Antoni (†1711 [*recte* 1712]), nominat sufragan chełmski [III 240]: *Niesiecki pisze, że Podolski miał już nominację na sufraganię chełmską, ale go ta nie doszła [...] i zasłużony umarł w roku 1711*¹⁵¹.

✠ PRAŻMOWSKI Franciszek (†1701), biskup łucki [III 281]: brak informacji o sakrze¹⁵².

✠ PRZEDWOJEWSKI Antoni Korneliusz (†1793), biskup bolineński *in partibus infidelium* [III 295]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 23 X 1768 r. w kościele wizytek w Warszawie przez prymasa Gabriela Jana Podoskiego; współkonsekratorzy: biskup płocki Hieronim Antoni Szeptycki oraz koadiutor bakowski Franciszek Kandyd Ossoliński]¹⁵³.

✠ PRZERĘBSKI Wincenty (†1513), biskup płocki, następnie wrocławski [III 296]: brak informacji o sakrze¹⁵⁴.

¹⁴⁹ S. Chodyński, *Biskupi sufragani wrocławscy...*, dz. cyt., s. 51-55, nr 22; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 283, nr 113.

¹⁵⁰ G. Fantuzzi, *Diariusz podróży po Europie (1652)*, wyd. W. Tygielski, Warszawa 1990, s. 264, 289. Zob. nadto: H.E. Wyczawski, *Pilchowicz (Pilchowic) Wojciech (1600-1665), sufragan wamiński*, [w:] PSB, t. 26, s. 245; A. Triller, *Pilchowicz Wojciech (1600-1665), Weihbischof der Diözese Ermland, Generalvikar der Diözese Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 343-344.

¹⁵¹ B. Natoński, T. Śliwa, *Podolski Andrzej Antoni herbu Nałęcz (1644-1712), archidiakon kapituły przemyskiej, scholastyk gnieźnieński, administrator kościołów na Spiszu*, [w:] PSB, t. 27, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1983, s. 140-141. Zob. także wyżej przyp. 82.

¹⁵² Por.: A. Przyboś, *Prażmowski Franciszek herbu Belina (zm. 1701), sekretarz wielki koronny, biskup łucki, dyplomata*, [w:] PSB, t. 28, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1984-1985, s. 378-379; K.R. Prokop, *Sylwetki biskupów łuckich*, dz. cyt., s. 125-127.

¹⁵³ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 316; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 53. Zob. również: tenże, *Polscy biskupi franciszkańscy...*, dz. cyt., s. 127 (całość biogramu – s. 126-129).

¹⁵⁴ K. Baczkowski, *Przerębski (Przerembski) Wincenty herbu Nowina (ok. 1450-1513), biskup płocki i kujawski, podkanclerzy koronny*, [w:] PSB, t. 29, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–

✘ PSTROKOŃSKI Maciej (†1609), biskup przemyski, następnie wrocławski [III 313]: *Prekonizowany od papieża Klemensa VIII, konsekrowany był w Gnieźnie przez prymasa Karnkowskiego i tam przez niego radośnie i gościnnie podejmowany*¹⁵⁵.

✘ RIAUCOUR Ludwik (†1777), sufragan łucki [III 370]: *Dla swojej prawości, doświadczenia i nauki miłym był bardzo [...] biskupowi łuckiemu Franciszkowi [Antoniemu] Kobielskiemu, który [...] stale przywiązał go do siebie i diecezji swojej, ustanowiwszy go oficjałem brzesko-litewskim i wyrobiwszy mu [...] godność biskupa Ptolemaidę in partibus infildeium, sam z wielką radością udzielił mu sakry. [...] Biskupem został przed rokiem 1755, gdyż w tym roku, dnia 8 V, widzimy go asystującego wraz z Marcinem Załuskim, sufraganiem płockim, Tyszkiewiczowi, biskupowi żmudzkiemu, przy konsekracji Antoniego [Erazma] Wołłowicza na biskupa łuckiego w kościele św. Jana w Warszawie [sakra L. Riaucoura miała miejsce 1 VI 1749 r. w warszawskim kościele Krzyża Świętego (misyjonarzy-lazarystów); głównym konsekratorem był biskup płocki Antoni Sebastian Dembowski, współkonsekratorami sufragani: gnieźnieński Krzysztof Dobiński oraz płocki Marcin Załuski (młodszy)]*¹⁵⁶.

✘ RÓŻYCKI Jan (†1669), biskup chełmski: [III 395] *Wkrótce po konsekracji swojej, zaskoczony nagłą chorobą, przeniósł się do lepszego żywota, nie widziawszy wcale diecezji swojej, w roku 1669 [święcenia biskupie J. Różyckiego odbyły się przed 6 VI 1668 r., których udzielił mu zapewne prymas Mikołaj Jan Prażmowski]*¹⁵⁷.

✘ RUDNICKI Szymon (†1621), biskup warmiński [III 410]: *Papież Klemens VIII [...] prekonizował go na biskupa dnia 12 I 1605 r., konsekrował go zaś dnia 6 III tr., podczas sejmu, w obecności króla i zgromadzonych stanów w kościele kolegiackim św. Jana w Warszawie, nuncjusz apostolski [Claudio] Rangoni w asystencji biskupa kujawskiego Piotra Tylickiego i wileńskiego Benedykta Woyny*¹⁵⁸.

–Łódź 1986, s. 5. Nadto: J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów wrocławskich*, dz. cyt., s. 67, nr 30; T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 55, nr 37.

¹⁵⁵ W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 1, s. 224; H. Kowalska, *Pstrokoński Maciej z Burzenina herbu Poraj (ok. 1553-1609), biskup przemyski, podkanclerzy, następnie kanclerz koronny, potem biskup wrocławski*, [w:] PSB, t. 29, s. 266 (*Konsekrowany przez Karnkowskiego, nie spieszył się do Przemyśla*).

¹⁵⁶ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 316; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 54.

¹⁵⁷ B. Kumor, *Różycki Jan herbu Doliwa (1603-1669), biskup chełmski*, [w:] PSB, t. 32, Wrocław–Warszawa–Kraków 1989-1991, s. 522-523.

¹⁵⁸ H. Kowalska, *Rudnicki Szymon herbu Lis (1552-1621), biskup warmiński*, [w:] PSB, t. 32, s. 650; H.J. Karp, *Rudnicki Szymon (1552-1621), Bischof von Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648...*, dz. cyt., s. 600 (*Am 6. 3. 1605 von Nuntius Claudio Rangoni in der Warschauer Kollegiatskirche St. Johannes zum Bischof geweiht*); D. Bogdan, Szy-

✠ RYDZYŃSKI Franciszek Ksawery (†1814), sufragan poznański, następnie biskup chełmiński [III 434]: *Roku 1781, z wyboru biskupa Antoniego Okęckiego i kapituły, wyniesiony został na sufragana poznańskiego i po uzyskaniu prekonizacji na biskupa nilopolitańskiego przez Okęckiego uroczyście był konsekrowany* [sakra miała miejsce 14 I 1781 r. w Warszawie, *in ecclesia monialium de Visitazione*; współkonsekratorami: biskup inflancki Antoni Maciej Sierakowski i koadiutor płocki Krzysztof Hilary Szembek]¹⁵⁹. [...] *W roku 1785, na dniu 27 XI, jako sufragan poznański konsekrował w katedrze poznańskiej na biskupa martyropolitańskiego i sufragana gnieźnieńskiego księdza Jana Korytkowskiego w asystencji współkonsekratorów: Ludwika Józefa de Mathy, biskupa tanazjeńskiego, i Kaspra Szajowskiego, biskupa larandeńskiego, sufragana łowickiego, [...] a na dniu 27 II 1791 r. konsekrował w katedrze gnieźnieńskiej na biskupa biblińskiego i sufragana gnieźnieńskiego księdza Stefana Wojciecha Łubieńskiego, kanonika gnieźnieńskiego i opata komendatoryjnego trzemeszeńskiego, w asystencji tegoż biskupa de Mathy i opata klaustralnego kanoników regularnych laterańskich klasztoru trzemeszeńskiego Michała Kościeszki Kosmowskiego*¹⁶⁰.

✠ SAPIEHA Józef Julian (†1754), biskup diecezarski, koadiutor wileński [III 446]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 1 IX 1737 r. w katedrze w Wilnie przez biskupa wileńskiego Mikołaja Jana Zienkowicza; współkonsekratorzy: biskup żmudzki Jozafat Michał Karp i jego sufragan Aleksander Horain (młodszy)]¹⁶¹.

✠ SIENIĘSKI Dominik (†1743), biskup maronitski [*sic!*] [III 497]: brak informacji o sakrze (przy równoczesnej wzmiance, że *zdaje się, że po swoją prekonizację na biskupstwo, a przy tym z poleceniami monarchy swego, sam jeździł do Rzymu w końcu 1728 lub na początku roku 1729*)¹⁶².

---

mon Rudnicki (1552-1621), biskup warmiński w latach 1604-1621, [w:] Poczci biskupów warmińskich, dz. cyt., s. 205.

¹⁵⁹ *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w...., dz. cyt., s. 193, nr 198; Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 10, s. 293, nr 129; K.R. Prokop, Wiadomości do biografii biskupów..., dz. cyt., s. 317; tenże, Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy..., dz. cyt., s. 55. Także: R. Frydrychowicz, *Geschichte der Cistercienserabtei Pelplin und ihre Bau- und Kunstdenkmäler*, Düsseldorf [1905], s. 121-123, nr 43; J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 190, nr 35; E. Piszczyński, *Rydzynski Franciszek Ksawery Graf (1734-1814), Weihbischof in Posen, Bischof von Kulm, [w:] Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder..., dz. cyt., s. 638 (Am 14. 1. 1781 ließ er sich in Warschau von dem Posener Bischof Antonius Okęcki konsekrieren).**

¹⁶⁰ Zob. przyp. 113 i 130.

¹⁶¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 10, s. 293-294, nr 130; K.R. Prokop, Wiadomości do biografii biskupów..., dz. cyt., s. 318; tenże, Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy..., dz. cyt., s. 55. Także: J. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska w jej dziejowym, liturgicznym i architektonicznym rozwoju*, t. 3: *Streszczenie aktów kapituły wileńskiej*, Wilno 1916, s. 313 (pod datą 30 VIII 1737 r.).*

¹⁶² Por.: K.R. Prokop, «*Diario Ordinario*» oraz «*Notizie*»..., dz. cyt., s. 116; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 188-189.

✕ SIERAKOWSKI Antoni Maciej (†1781), biskup inflancki [III 509-510]: brak informacji o sakrze [odbyła się 2 II 1779 r. w kościele wizytek w Warszawie; głównym konsekratorem był nuncjusz apostolski Giovanni Andrea Archetti, współkonsekratorami: biskup żmudzki Jan Stefan Giedroyć oraz koadiutor kijowski Kasper Kazimierz Cieciszowski]¹⁶³.

✕ SILNICKI Władysław (†1692), sufragan wileński [III 514]: brak informacji o sakrze [konsekrowany 14 XI 1683 r. w Wilnie przez biskupa wileńskiego Mikołaja Stefana Paca]¹⁶⁴.

✕ SŁOMOWSKI Stanisław (†1575), biskup laodycejski, sufragan krakowski [III 545]: brak informacji o sakrze¹⁶⁵.

✕ SOKOŁOWSKI Aleksander (†1645), biskup kijowski [III 549]: *Gdy w roku 1636 Andrzej Szoldrski z kijowskiego na przemyskie postąpił biskupstwo, król mianował Sokołowskiego biskupem kijowskim i równocześnie wyprawił go posłem do papieża Urbana VIII, przy której sposobności o prekonizację swoją osobiście się postarał i następnie przed kardynała de Sancta Cruce w domu profesów Towarzystwa Jezusowego w Rzymie został na biskupa konsekrowany [sakra miała miejsce 16 XI 1636 r. w Wiecznym Mieście, in ecclesia Nominis Jesu; głównym konsekratorem był Antonius tituli Sanctorum Nerei et Achillei presbyter cardinalis Santacrucius, assistentibus sibi dominis Benedicto Lando, olim episcopo Forosempronienisi, et Petro Parczewsky, episcopo Smolenscensi]¹⁶⁶.*

✕ SOŁTYK Kajetan Ignacy (†1788), biskup emauzyński, koadiutor biskupstwa kijowskiego, następnie biskup krakowski [III 560]: *Prekonizowany na biskupa emauzyńskiego in partibus infidelium, konsekrowany był w Toruniu dnia 9 XI 1749 r. przez Wojciecha [Stanisława] Leskiego, biskupa chełmińskiego [współ-*

¹⁶³ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 318; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 56.

¹⁶⁴ *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w...*, dz. cyt., s. 194, nr 205. Por.: J. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska...*, dz. cyt., t. 3, s. 250 (pod datą 27 X 1683 r.: *Biskup [wileński M.S. Pac] naznaczył konsekrację Silnickiego na [dzień] św. Stanisława Kostki, patrona Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego 19 XI, w kościele św. Jana; kapituła życzy [sobie], by konsekracja – zgodnie ze zwyczajem – odbyła się w katedrze*); B. Kumor, *Silnicki Władysław herbu Doliwa (ok. 1620-1692), biskup sufragan wileński*, [w:] PSB, t. 37, Warszawa–Kraków 1996-1997, s. 500.

¹⁶⁵ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 2, s. 99, nr 19; K.R. Prokop, *Arcybiskupi haliccy i lwowscy obrządku łacińskiego...*, dz. cyt., s. 128-129; I. Kaniewska, *Słomowski Stanisław herbu Abdank (zm. 1575), sufragan krakowski, arcybiskup lwowski*, [w:] PSB, t. 39, Warszawa–Kraków 1999-2000, s. 6-7.

¹⁶⁶ K.R. Prokop, *Polonica w rzymskim «Protocollo consecrationum episcoporum et alia 1565-1662»...*, dz. cyt., s. 205; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 297, nr 136.

konsekratorami sufragani: włocławski Franciszek Kanigowski oraz chełmiński Maciej Aleksander Sołtyk, stryj nominata]¹⁶⁷.

✠ SOŁTYK Maciej Aleksander (†1749), sufragan chełmiński [III 555]: *W roku 1728 biskup chełmiński Feliks Kretkowski, w porozumieniu ze swoją kapitułą, mianował go sufraganiem, a po prekonizowaniu go przez Stolicę Apostolską na biskupa margaryteńskiego in partibus infidelium w katedrze chełmińskiej uroczystie konsekrował [w rzeczywistości sakra odbyła się w Łowiczu, 27 III 1729 r., a głównym konsekratorem był prymas Teodor Andrzej Potocki]¹⁶⁸. • [III 557]: *W roku 1747, dnia 1 X, asystował razem z Józefem [Eustachym] Szembekiem, biskupem chełmski, Adamowi [Stanisławowi] Grabowskiemu, biskupowi warmińskiemu, przy konsekracji na biskupa chełmińskiego Wojciecha Stanisława Leskiego, opata pelplińskiego, w kościele parafialnym w Elblągu*¹⁶⁹.*

✠ STAROŻREBSKI (SOBIEJUSKI) Wojciech (†1583), biskup chełmski, następnie przemyski [III 587]: *Prekonizowany przez papieża Piusa IV, przeniósł się po przyjęciu sakry biskupiej do swojej diecezji, którą przez lat szesnaście wzorowo zarządzał*¹⁷⁰.

✠ STAWOWSKI Wojciech (†1693), sufragan gnieźnieński [IV 2]: *Przez arcybiskupa [Andrzeja] Olszowskiego Stolicy Apostolskiej usilnie zalecony, otrzymał prekonizację na biskupa petreeńskiego in partibus infidelium, po czym przez tegoż arcybiskupa konsekrowany, na dniu 14 IV 1678 r. został instalowany.*

✠ SZAJOWSKI Kasper (†1802), sufragan łowicki (w archidiecezji gnieźnieńskiej) [IV 58]: *Pierwszym sufraganiem łowickim wybrał prymas [Antoni Kazimierz Ostrowski] w roku 1781 księdza Szajowskiego [...] i Stolicy Apostolskiej gorąco go zalecił, która go w tym samym jeszcze roku na biskupa larandeńskiego in partibus infidelium prekonizowała, a w roku następnym tenże prymas w kolegiacie*

¹⁶⁷ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 319-320; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 57.

¹⁶⁸ A. Mańkowski, *Pralaci i kanonicy katedralni chełmińscy od założenia kapituły do naszych czasów*, Toruń 1928 [osobne odbicie z „Roczników Towarzystwa Naukowego w Toruniu”], s. 198; *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w....*, dz. cyt., s. 195, nr 210. Także: H.J. Karp, *Sołtyk Maciej Aleksander (1679-1749), Weihbischof der Diözese Kulm, Generalvikar der Diözese Kulm*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 472 (am 4. Fastensonntag 1729 durch Erzbischof T.A. Potocki in Lowitsch konsekriert).

¹⁶⁹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 261, nr 73; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów oraz opatów...*, dz. cyt., s. 307; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 42. Nadto: R. Frydrychowicz, *Geschichte der Cistercienserkloster Pelplin...*, dz. cyt., s. 114-115, nr 37; H.J. Karp, *Leski Wojciech Stanisław OCist (1702-1758), Bischof von Kulm*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 268.

¹⁷⁰ W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 1, s. 189-192; I. Kaniewska, *Starożrebski (Starożrebski) vel Sobiejuski Wojciech herbu Dołęga (ok. 1517-1580), biskup chełmski, następnie przemyski*, [w:] PSB, t. 42, Warszawa-Kraków 2003-2004, s. 362.

łowickiej konsekrował [w rzeczywistości sakra K. Szajowskiego miała miejsce w kościele parafialnym w Skierniewicach, dnia 19 V 1782 r., a dopełnił jej biskup chełmski Maciej Grzegorz Garnysz wspólnie z koadiutorem wrocławskim Janem Dembowskiem oraz tytulariuszem bolineńskim Antoninem Kornelem Przedwojewskim]¹⁷¹. • [IV 59]: *Na dniu 27 XI 1785 r. asystował jako współkonsekrator razem z Ludwikiem Józefem de Mathy, biskupem tanazjeńskim, Franciszkowi Rydzyńskiemu, biskupowi nilopolitańskiemu, sufraganowi poznańskiemu, przy konsekracji Józefa Korytowskiego na biskupa martyropolitańskiego i sufragana gnieźnieńskiego w katedrze poznańskiej*¹⁷².

✠ SZCZUKA Seweryn (†1727), sufragan chełmiński [IV 61]: *Będąc w wielkim zachowaniu u ówczesnego biskupa chełmińskiego, a późniejszego prymasa Teodora [Andrzeja] Potockiego, wybrany został przez niego w porozumieniu z kapitułą i Stolicą Apostolską zalecony na sufragana chełmińskiego w roku 1703, w którym dnia 26 XI prekonizowany na biskupa joppejskiego in partibus infidelium, przez Potockiego w chełmińskiej katedrze był konsekrowany [w rzeczywistości sakra S. Szczuki odbyła się 22 III 1705 r. w Radzynie na Podlasiu]*¹⁷³.

✠ SZEMBEK Franciszek Antoni (†1728), sufragan przemyski [IV 63]: *Aleksander Fredro [...] wybrał sobie Szembeka [...] sufraganiem swoim w roku 1725, [który] prekonizowany przez Stolicę Apostolską na biskupa margareteńskiego in partibus infidelium i przez tegoż biskupa przemyskiego konsekrowany, [...] przeniósł się do diecezji przemyskiej*¹⁷⁴.

✠ SZEMBEK Krzysztof Hilary (†1797), koadiutor chełmiński, następnie koadiutor i biskup płocki [IV 64]: *Konsekrował go we wsi Kobylec [recte Kobylka] pod Warszawą Józef Andrzej Załuski, biskup kijowski, w asystencji biskupów: Józefa Bajera, chełmińskiego, i Jerzego Hylzena, smoleńskiego*¹⁷⁵. • [IV 66] *Dnia 16 VII*

¹⁷¹ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 320; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 59.

¹⁷² Zob. wyżej przyp. 113.

¹⁷³ B. Dygdała, *Szczuka Seweryn herbu Grabie (ok. 1650-1727), biskup sufragan chełmiński*, [w:] PSB, t. 47, Warszawa–Kraków 2010-2011, s. 468 (*Sakrę biskupią przyjął 22 III 1705 r. w Radzynie na Podlasiu w obecności i prawdopodobnie z rąk biskupa Potockiego. [...] Pijarzy ze Szczuczyna wydali z tej okazji panegiryk Culmina monilium Szczukoviorum... [Varsaviae 1705]*). Por.: H.J. Karp, *Szczuka Seweryn (1651-1727), Weihbischof der Diözese Kulm, Generalvikar der Diözese Kulm*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 498 (1704 konsekriert).

¹⁷⁴ R. Kawecki, *Szembek Franciszek Antoni herbu własnego (1686-1728), biskup sufragan przemyski*, [w:] PSB, t. 48, Warszawa–Kraków 2012-2013, s. 51 (*Zmiana na biskupstwie przemyskim w 1724 r. była prawdopodobnie przyczyną odłożenia daty konsekracji biskupiej Szembeka; dopełnił jej nowy biskup Aleksander Antoni Fredro, zapewne w roku 1725*). Nadto: J. Federkiewicz, *Kapituła przemyska obrządku łacińskiego*, dz. cyt., s. 36, nr 7; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 214-215; J. Szczepaniak, *Spis prepozytów i plebanów...*, dz. cyt., s. 154, 307, 344.

¹⁷⁵ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 321; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 60. Zob. także: *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII*

1785 r. konsekrował Szembek księdza Olechowskiego, sufragana krakowskiego, który po nim otrzymał tytuł biskupa uranopolitańskiego¹⁷⁶.

✠ SZOŁDRSKI Andrzej (†1650), biskup kijowski, następnie przemyski, na koniec poznański [IV 73]: *Prekonizowany przez Stolicę Apostolską w roku 1634 i wkrótce potem konsekrowany, objął rządy diecezji [kijowskiej] przez pełnomocnika [sakra odbyła się 11 VI 1634 r. in ecclesia collegiata Loviciensis Beatissimae Mariae Virginis; zaproszony na głównego konsekratora prymas Jan Wężyk nie podjął się tego obowiązku ob graves dolores chirogricam et podagricam, lecz ustąpił miejsca sufraganowi płockiemu Stanisławowi Starczewskiemu, sam będąc – wspólnie z sufraganem poznańskim Janem Baykowskim – współkonsekratorem nominata kijowskiego]*¹⁷⁷.

✠ ŚWIĘCICKI Stanisław Jacek (†1696), biskup spigaceński i sufragan żmudzki, następnie biskup chełmski [IV 46]: *Aleksander Sapieha, biskup żmudzki, pragnąc go mieć współpracownikiem swoim, powołał go na sufragana swego, uzyskawszy dla niego zatwierdzenie Stolicy Apostolskiej na biskupa spigaceńskiego in partibus infidelium, po czym go w kościele swoim katedralnym uroczyście konsekrował*¹⁷⁸.

✠ TARŁO Piotr (†1722), sufragan poznański, następnie biskup inflancki, na koniec poznański [IV 88]: *[Michał] Bartłomiej Tarło, biskup poznański, w porozumieniu się ze swą kapitułą wybrał go sobie na sufragana i sakrę biskupią mu udzielił [konsekracja odbyła się w kolegiacie św. Jana Chrzciciela w Warszawie dnia 26 V 1713 r.; współkonsekratorami byli biskupi: włocławski Konstanty Felician Szaniawski i przemyski Jan Kazimierz Alten-Bokum]*¹⁷⁹.

i XIX w...., dz. cyt., s. 197, nr 222-223. Por.: H.J. Karp, *Szembek Krzysztof Hilary (1722-1797), Koadjutor des Bischofs von Kulm, Koadjutor des Bischofs von Plock, Bischof von Plock*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 499; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 217.

¹⁷⁶ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 280-281, nr 108. Nadto: M. Peckowski, *Józef Olechowski, archidiakon i sufragan krakowski, 1735-1806*, Kraków 1926, s. 132; B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 2, s. 104-105, nr 31; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 144.

¹⁷⁷ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 302-304, nr 147 (por.: cz. 11, s. 353, nr 76). Zob. także: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 106; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 157-161 (nr 64), 177 (nr 64). Por.: A. Haratym, *Szoldrski (Szuldrski) Andrzej herbu Łódzia (1582-1650), sekretarz królewski, biskup kijowski, przemyski i poznański*, [w:] PSB, t. 48, s. 507 (*Sakrę biskupią przyjął 1 VI 1634 r. w Łowiczu z rąk prymasa Wężyka [sic!]*).

¹⁷⁸ Por.: K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 258, nr 32.

¹⁷⁹ *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w....*, dz. cyt., s. 197-198, nr 228-229. Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 188, nr 26; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 224-225; *Katalogi biskupów poznańskich*, dz. cyt., s. 168-169 (nr 72), 178 (nr 72).

✘ TOMICKI Piotr (†1535), biskup przemyski, potem poznański, na koniec krakowski [IV 102]: *Otrzymał z Rzymu zatwierdzenie na biskupstwo [przemyskie], objął rządy jego przez prokuratora swego w końcu roku 1514, a przyjąwszy na dniu 19 II [recte 18 II] roku następnego sakrę biskupią w katedrze na Wawelu z rąk biskupa krakowskiego Jana Konarskiego, w asystencji Macieja Drzewickiego, biskupa kujawskiego, i Erazma Ciołka, biskupa płockiego, podążył do diecezji swojej, aby się osobiście dobrem jej zajmować*¹⁸⁰.

✘ TRZCIŃSKI Józef Michał (†1738), sufragan gnieźnieński [IV 124]: *Dnia 19 X 1732 r. konsekrował go wobec delegatów kapituły gnieźnieńskiej w kościele kolegiaty łowickiej sam prymas w asystencji Michała [Ignacego] Kunickiego, sufragana krakowskiego, i Franciszka [Antoniego] Kobielskiego, sufragana kujawskiego (tamże w przyp. 4 tekst *Instrumentum consecrationis*)*¹⁸¹.

✘ TRZEBICKI Andrzej (†1679), biskup przemyski, następnie krakowski [IV 129]: *Potwierdzony przez papieża Innocentego X dnia 12 XII 1654 r., konsekrowany był na biskupa dnia 21 IX 1655 r. [w jezuickim kościele św. Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie; brak pewności co do osoby głównego konsekratora A. Trzebickiego, niemniej jednak w Krakowie znajdowało się w tamtym momencie kilku (co najmniej siedmiu) uchodzących na południe kraju przed najazdem szwedzkim hierarchów – na czele z prymasem Andrzejem Leszczyńskim, jak również nuncjusz apostolski w Rzeczypospolitej Obojga Narodów]*¹⁸².

✘ TRZEMESKI Kasper (†1665), sufragan gnieźnieński [IV 141-142]: *Zalecony Stolicy Apostolskiej przez [prymasa Wacława] Leszczyńskiego, prekonizowany był na biskupa armiryeńskiego in partibus infidelium, a na dniu 11 VI 1661 r. konsekrował go z upoważnienia prymasa Zygmunt z Czyżowa Czyżowski, biskup lacedemoński, sufragan płocki, [...] w asystencji Szczepana [recte Stefana] Kazimierza Charbickiego, biskupa nikopolskiego, sufragana lwowskiego, i Stanisława Domanińskiego, sufragana kujawskiego, w kościele kolegiaty łowickiej (tamże w przyp. 2 tekst *Instrumentum consecrationis in episcopum Armiriensem perillustis et reverendissimi domini Gaspari Trzemeski, suffraganei Gnesnensis*) [według innego współczesnego źródła sakra ta miała miejsce 11 IX 1661 r.]*¹⁸³.

¹⁸⁰ A. Odrzywolska-Kidawa, *Biskup Piotr Tomicki (1464-1535). Kariera polityczna i kościelna*, Warszawa 2004, s. 140 (tamże przyp. 235); K.R. Prokop, *Staropolskie diariusze z XVI stulecia...*, dz. cyt., s. 78, nr 42. Zob. również: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 90-91; A. Odrzywolska-Kidawa, *Podkanclerzy Piotr Tomicki (1515-1535). Polityk i humanista*, Warszawa 2005.

¹⁸¹ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 323.

¹⁸² A. Przyboś, M. Rożek, *Biskup krakowski Andrzej Trzebicki. Z dziejów kultury politycznej i artystycznej w XVII stuleciu*, Warszawa-Kraków 1989, s. 23; B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 525; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 175.

¹⁸³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 306, nr 151.

✠ TURSKI Feliks Paweł (†1800), biskup chełmski, następnie łucki, na koniec krakowski [IV 154]: *Konsekrowany na biskupa, objął rządy diecezji w tymże roku 1766 [święcenia biskupie F.P. Turski otrzymał 16 VI 1765 r. w kościele parafialnym w Torczynie z rąk biskupa łuckiego Antoniego Erazma Wołłowicza; współkonsekratorami byli sufragani: kijowski Józef Olędzki oraz kamieniecki Adam Woyna-Orański]*¹⁸⁴.

✠ TURZO Jan (†1520), biskup wrocławski [IV 161]: *aż do śmierci koadiuta swego czekał z konsekracją, która nastąpiła w katedrze wrocławskiej dnia 22 III 1506 r. Udzielił mu ją zaś brat jego młodszy, Stanisław [Turzo], biskup ołomuniecki, w asystencji Jana Popa z Zakonu Braci Mniejszych św. Franciszka, dawniejszego biskupa waradińskiego i ołomunieckiego (anno Domini 1506 Dominica Laetare, et fuit vigesima secunda mensis Martii, Joannes de familia Thurzonum, senior natu, munus consecrationis in episcopum Wratislaviensem percepit ex reverendissimis patribus et dominis Stanislao Thurzone, germano suo iuniori, pontifice Olomucensi, et Joanne Pop, fratre Ordinis Minorum de Observantia, olim episcopo Varadiensi et Olomucensi). Pierwszą Mszę św. pontyfikalną odprawił w tejże katedrze trzy dni potem, w samą uroczystość Zwiastowania NMP*¹⁸⁵.

✠ TYLICKI Piotr (†1616), biskup chełmiński, następnie warmiński, na koniec krakowski [IV 174]: *Otrzymał sakrę biskupią w katedrze krakowskiej z rąk biskupa Bernarda Maciejowskiego w październiku roku 1595, objął rządy powierzonej sobie diecezji*¹⁸⁶.

✠ UJEJSKI Tomasz (†1689), biskup kijowski [IV 186]: *[Po uzyskaniu papieskiej prekonizacji] Ujejski pozostał przy boku króla aż do jesieni [1655] i dopiero na początku listopada powrócił do Frauenburga, skąd zapewne na żądanie biskupa*

¹⁸⁴ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 324; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 61; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, s. 355, nr 81.

¹⁸⁵ J. Kopiec, *Turzó (Thurzó) Johannes (1466-1520), Koadjutor des Bischofs von Breslau, Bischof von Breslau*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648...*, dz. cyt., s. 713 (*Die Konsekration erteilte ihm sein Bruder Stanislaus am 22. 3. 1506 im Breslauer Dom*); J. Pater, *Poczet biskupów wrocławskich*, dz. cyt., s. 65, nr 27. Także: K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich...*, dz. cyt., s. 327 (oraz s. 328 przyp. 7); M. Blahová, *Historická chronologie*, dz. cyt., s. 815; K.R. Prokop, *Duchowni z ziem polskich na stolicach biskupich krajów Świętego Cesarstwa Rzymskiego (XIII-XVIII w.)*, „*Studia Historica Slavo-Germanica*” 27(2006/2007), s. 33-67.

¹⁸⁶ B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 520-521; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 155. Także: H.J. Karp, *Tylicki Piotr (1543-1616), Bischof von Kulm, Bischof von Ermland, Bischof von Włocławek, Bischof von Krakau*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648...*, dz. cyt., s. 717 (*die Bischofsweihe empfing Tylicki im Oktober 1595 in Krakau*); D. Bogdan, *Piotr Tylicki (1543-1616), biskup warmiński w latach 1600-1604*, [w:] *Poczet biskupów warmińskich*, dz. cyt., s. 194.

Leszczyńskiego podążył za nim na sejm pruski do Malborka i odtąd pozostawał przy nim na Warmii aż do konsekracji swojej, którą z rąk tegoż biskupa otrzymał w Seeburgu w miesiącu październiku roku 1656 [w rzeczywistości konsekrowany był dopiero 8 VII 1657 r. w kościele parafialnym w Jezioranach przez biskupa warmińskiego Wacława Leszczyńskiego; współkonsekratorzy: biskup bakowski Maciej Marian Kurski i sufragan warmiński Wojciech Pilchowicz]¹⁸⁷.

✠ WĘŻYK Walenty (†1766), biskup chełmski, następnie przemyski [IV 277-278]: *Konsekrowany w roku 1752 (na pamiątkę konsekracji i ingresu Wężyka kolegium krasnostawskie Towarzystwa Jezusowego ogłosiło drukiem panegiryk pt. Honor infularum Wężycis domesticus), odbył okazały wjazd na stolicę biskupią [sakra W. Wężyka miała miejsce w rzeczywistości dopiero 17 VI 1753 r., w kolegiacie w Łowiczu; głównym konsekratorem był prymas Adam Ignacy Komorowski, współkonsekratorami sufragani: gnieźnieński Krzysztof Dobiński i chełmski Jan Krasieński]¹⁸⁸.*

✠ WIERZBOWSKI Stefan (†1712), sufragan warmiński [IV 288]: *Prekonizowany na biskupa dardanieńskiego in partibus infidelium, konsekrowany był w Warszawie w początku roku 1711¹⁸⁹.*

✠ WILAMOWSKI Jan (†1540), biskup kamieniecki: [IV 294] *Zaledwo [z Rzymu] powrócił i wskutek otrzymanej od papieża Pawła III prekonizacji sakrę biskupią otrzymał, król Zygmunt I [...] przeznaczył go na posła [...] do córki swojej Izabelli, owdowiałej królowej węgierskiej, lecz gdy się właśnie w miesiącu październiku 1540 r. do podróży na Węgry gotował, nagłą i śmiertelną zaskoczony chorobą [...] w sile wieku przeniósł się do wieczności¹⁹⁰.*

✠ WILCZYŃSKI Andrzej (†1625), sufragan gnieźnieński [IV 295]: *Konsekrowany przez prymasa [Wojciecha Baranowskiego] i instytuowany na kanonię gnieźnieńską fundi Strzałkowo, instalowany został na obydwie [te] godności w katedrze gnieźnieńskiej dnia 23 X 1609 r. [zob. także tekst źródłowy w przyp. 1 na s. 296].*

✠ WILKSYCKI Baltazar (†1729), biskup ceszarieński, sufragan poznański [IV 300]: *w dwa lata niespełna po konsekracji przeniósł się do wieczności w Poznaniu dnia*

¹⁸⁷ I. Makarczyk, *Tomasz Ujejski (1612-1689), biskup kijowski, prepozyt warmiński, jezuita*, Olsztyn 2005, s. 74-75. Także: A. Triller, *Ujejski (Ujeyski) Tomasz (1612-1689), Bischof von Kiew, Weihbischof der Diözese Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 529 (*Ujejski wurde zwar zu Seeburg konsekriert*).

¹⁸⁸ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 324-325; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 62. Także: B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 236.

¹⁸⁹ A. Triller, *Wierzbowski Stefan († 1713), Weihbischof der Diözese Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 568.

¹⁹⁰ K.R. Prokop, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności...*, dz. cyt., s. 85-88. Por.: K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 267, nr 15.

2 III 1729 r. (w przyp. 3 na s. 300 widnieje informacja: *Na pamiątkę konsekracji jego jest w druku następujący panegiryk: Decus infularum fascia Balthasaris Wilxycki, episcopi Caesariensis, suffraganei Posnaniensis, cum vitis praesuleuis connexa a Posnaniensi et Petricoviensi Collegiis Societatis Jesu, Poznań 1728*) [sakra B. Wilksyckiego (Wilkxyckiego) miała miejsce 10 X 1728 r. w katedrze w Poznaniu; głównym konsekratorem był biskup poznański Jan Joachim Tarło; współkonsekratorami: sufragan gnieźnieński Franciszek Kraszkowski i tytulariusz kambyzopolitański Krzysztof Łukasz Wielewieyski]¹⁹¹.

✠ WITWICKI Jan Stanisław (†1698), biskup kijowski, następnie łucki, na koniec poznański [IV 322]: brak informacji o sakrze¹⁹².

✠ WOLSKI DUNIN Piotr (†1590), biskup nominat przemyski, następnie biskup płocki [IV 339]: brak informacji o sakrze [konsekrowany wnet po 25 VIII 1578 r. (być może już w niedzielę 27 VIII t.r.) w kolegiacie Wolborzu przez biskupa włocławskiego Stanisława Karnkowskiego; współkonsekratorami: biskup chełmiński Piotr Kostka oraz sufragan poznański Jan Węgorzewski]¹⁹³.

✠ WOŁŁOWICZ Antoni Erazm (†1770), koadiutor, następnie biskup łucki [IV 346 (także III 370)]: *w dniu 12 V 1755 r. od Stolicy Apostolskiej prekonizowany, w tymże roku dnia 8 VI w Warszawie, w kościele św. Jana, przez biskupa żmudzkiego [Antoniego Dominika] Tyszkiewicza, w asystencji Marcina Załuskiego, sufragana płockiego, i Ludwika Riaucour, biskupa Ptolemaid, kanonika gnieźnieńskiego i łuckiego, był konsekrowany* [zob. także III 370]¹⁹⁴.

✠ WORONIECKI Jakub (†1588), biskup [nominat] kijowski [IV 348-349]: brak informacji o sakrze [nie uzyskał potwierdzenia ze strony Stolicy Apostolskiej i w związku z tym nie przyjął święceń biskupich]¹⁹⁵.

✠ ZADZIK Jakub (†1642), biskup chełmiński, następnie krakowski [IV 384]: brak informacji o sakrze [dnia 13 IV 1625 r. w warszawskiej kolegiacie św. Jana Chrzciciela, *consecravit illum illustrissimus et reverendissimus apostolicus nun-*

¹⁹¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 309-310, nr 160. Por.: J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 189 (tamże przyp. 223).

¹⁹² J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, dz. cyt., t. 2, s. 108; K.R. Prokop, *Biskupi kijowscy obrządku łacińskiego XIV-XVIII w. Szkice biograficzne*, Białe Dunajec–Ostróg 2003, s. 89-92. Także: *Katalogi biskupów poznańskich*, s. 166 (nr 68), 177 (nr 68); K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych...*, dz. cyt., s. 271, nr 28.

¹⁹³ T. Glemma, *Udział ordynariusza chełmińskiego Piotra Kostki w konsekracjach biskupich*, wyd. K.R. Prokop, „Saeculum Christianum” 5(1998), nr 1, s. 56 (zwl. przyp. 19); K.R. Prokop, *Staropolskie diariusze z XVI stulecia...*, dz. cyt., s. 81, nr 48. Także: A. Obrębski, *Dziennik z lat 1561-1583 dyplomaty i biskupa płockiego Piotra Dunin-Wolskiego*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 41(1992), nr 1-2, s. 105-126.

¹⁹⁴ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 326; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 64.

¹⁹⁵ K.R. Prokop, *Biskupi kijowscy obrządku łacińskiego...*, dz. cyt., s. 52.

cius Lancellotti, assistentibus episcopo Plocensi, tunc temporis Luceoriensi, Stanislaeo Lubienski (brak informacji o drugim współkonsekratorze)]¹⁹⁶.

✠ ZAŁUSKI Andrzej Chryzostom (†1711), biskup kijowski, następnie płocki, na koniec warmiński [IV 410]: *Prekonizowany od Stolicy Apostolskiej [...] i na biskupa konsekrowany, przeniósł się do diecezji swojej [tj. kijowskiej] w roku 1680 i bardzo gorliwie zajmował się obowiązkami swymi pasterskimi¹⁹⁷. • [IV 414] Diecezję płocką wyjednał dla brata swego Ludwika [Bartłomieja Załuskiego], sufragana przemyskiego, na dniu 6 IV 1692 r. konsekrowanego.*

✠ ZAŁUSKI Marcin (†1768), sufragan płocki [IV 431]: *papież Klemens XII [...] wyniósł go do godności biskupa draceńskiego in partibus infidelium, a brat jego, Andrzej [Stanisław Załuski], biskup płocki, w porozumieniu z kapitułą mianował go w roku 1732 swoim sufraganiem i konsekrował go na biskupa w Warszawie, w kolegiacie św. Jana, dnia 7 IX t.r. [w rzeczywistości Andrzej Stanisław Załuski był – obok biskupa łuckiego Jana Aleksandra Lipskiego – współkonsekratorem M. Załuskiego, któremu święceń biskupich udzielił nuncjusz apostolski Camillo Paolucci-Merlini]¹⁹⁸. • [IV 432-433] W styczniu 1760 r. [Marcin Załuski] asystował razem z Janem Karskim, sufraganiem poznańskim [recte gnieźnieńskim], prymasowi Władysławowi Łubienskiemu przy konsekracji Adama Andrzeja [recte Stanisława] Krasińskiego, scholastyka gnieźnieńskiego, na biskupa kamienieckiego¹⁹⁹. • [IV 433] Dnia 23 IV 1760 r. asystował razem z Józefem Kierskim, biskupem bolineńskim, sufraganiem poznańskim, Józefowi Andrzejowi Załuskiemu, biskupowi kijowskiemu, rodzonemu bratu swemu, przy konsekracji Michała Wodzickiego [...] na biskupa przemyskiego w kościele Panien Benedyktynek w Warszawie²⁰⁰. W roku 1762 asystował z tymże biskupem kijowskim prymasowi Władysławowi Łubienskiemu przy poświęceniu na opata witowskiego Bo-*

¹⁹⁶ Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 11, s. 359-360, nr 89. Także: J. Dorobisz, *Jakub Zadzik (1582-1642)*, Opole 2000, s. 130. Zob. nadto: H.J. Karp, *Zadzik Jakub (1582-1642), Bischof von Kulm, Bischof von Krakau*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 769.

¹⁹⁷ A. Triller, *Załuski Andrzej Chryzostom (1648-1711), Bischof von Kiew, Bischof von Plock, Bischof von Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 582; K.R. Prokop, *Biskupi kijowscy obrządku łacińskiego...*, dz. cyt., s. 96-97; S. Achremczyk, *Andrzej Chryzostom Załuski (1648-1711), biskup warmiński w latach 1696-1711*, [w:] *Poczet biskupów warmińskich*, dz. cyt., s. 297.

¹⁹⁸ K.R. Prokop, «*Diario Ordinario*» oraz «*Notizie*»..., dz. cyt., s. 116; tenże, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 328; tenże, K.R. Prokop, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 65. Por.: Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów..., dz. cyt., cz. 10, s. 316, nr 172. Nadto: T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 64, nr 21; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej...*, dz. cyt., s. 250-251.

¹⁹⁹ Zob. wyżej przyp. 116.

²⁰⁰ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 325; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 63. Również: *Benedyktynki od Nieustającej Adoracji w Warszawie 1688-1938*, oprac. zbior., Warszawa 1938, s. 160-161.

*guchwała [chodzi o Anzelma Bouffała] w kościele kolegiaty łowickiej [benedykcja ta odbyła się w rzeczywistości 17 VIII 1761 r.]²⁰¹. Z tymże bratem swoim, biskupem kijowskim, asystował temuż prymasowi wkrótce potem przy konsekracji Ignacego Kozierowskiego, proboszcza [tj. prepozyta] kanoników regularnych laterańskich w Mstowie, na biskupa adrateńskiego w wspomnianej kolegiacie²⁰². [...] W roku 1764 asystował biskupowi Józefowi Andrzejowi Załuskiemu razem z Józefem Kierskim, sufraganiem poznańskim, przy konsekracji Józefa Olędzkiego na biskupa sufragana kijowskiego w Warszawie, w kościele XX. Pijarów [sakra ta miała miejsce w rzeczywistości 28 II 1763 r.]²⁰³. W tymże roku asystował z wspomnianym wyżej sufraganiem poznańskim bratu swemu, biskupowi kijowskiemu, przy konsekracji Ignacego Krzyżanowskiego, kanclerza i oficjała przemyskiego, na biskupa saldyczeńskiego, w kościele warszawskim OO. Kapucynów²⁰⁴. [...] [Za bytności w Rzymie] zrzekł się przed papieżem Klemensem XIII godności swej sufragańskiej, zatrzymawszy tytuł biskupi do śmierci [...]. Dowodzi tego zapis brata jego, Józefa Andrzeja Załuskiego, biskupa kijowskiego, w wydanych przez niego cennych ustawach synodalnych diecezji swojej, w którym wyliczając biskupów przez siebie lub przy swym współudziale konsekrowanych, a pomiędzy nimi następcę brata Marcina, Kazimierza Rokitnickiego, archidiacona pułtuskiego i oficjała płockiego, w roku 1765, powiada wyraźnie, że tenże brat jego zrzekł się dobrowolnie sufragaństwa płockiego, ustępując miejsce Rokitnickiemu²⁰⁵ [przyp. 8 na s. 433-434] 1765. *Ibidem in ecclesia collegiata [Varsaviensi], rege praesente, [consecratio] Casimiri Rokitnicki, archidiaconi Pultoviensis, officialis generalis Plocensis, in suffraganeum Plocensem, cui renuntiaverat Załuskus, noster germanus, assistendo Hieronymo Szeptycki, episcopo Plocensi, cum Gabriele Wodzinski, episcopo Smolenscensi*²⁰⁶.*

✠ ZBAŃSKI Jan Stanisław (†1697), biskup przemyski, następnie warmiński [IV 445]: w roku 1678, po otrzymaniu sakry biskupiej, przeniósł się do diecezji swojej [konsekrowany 22 V 1678 r. w kościele kolegiackim w Kielcach przez biskupa krakowskiego Andrzeja Trzebickiego, *assistantibus domino Stanislao Hyacintho Święcicki, episcopo Chełmensi, [tum] domino Nicolao Oborski, episcopo Laodi-*

²⁰¹ K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 296.

²⁰² Zob. wyżej przyp. 115.

²⁰³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 281, nr 109; K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 313; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 49.

²⁰⁴ Por.: W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 2, passim (zwł. s. 437, 468-469).

²⁰⁵ Ostatnio na temat owej rezygnacji: K.R. Prokop, «*Diario Ordinario*» oraz «*Notizie*»..., dz. cyt., s. 117; tenże, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 107 przyp. 191.

²⁰⁶ K.R. Prokop, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 54. Także: T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*, dz. cyt., s. 64, nr 22.

censi, suffraganeo Cracoviensi]²⁰⁷. • *Pierwszym sufraganiem [przemyskim] był przedstawiony przez niego Stolicy Apostolskiej i następnie konsekrowany jako biskup cellineński in partibus infidelium Jan z Dębów Dąbski, dziekan przemyski*²⁰⁸.

✠ ZEBRZYDOWSKI Andrzej (†1560), biskup kamieniecki, następnie chełmski, z kolei włocławski, na koniec krakowski [IV 455-456]: brak informacji o sakrze²⁰⁹.

✠ ZIELIŃSKI Józef Konstanty (†1709), sufragan gnieźnieński, następnie metropolita lwowski [IV 482]: *Prekonizowany dnia 8 X 1694 r. na biskupa hieropolitańskiego, w dniu 7 XI tr. w Warszawie został zapewne przez Radziejowskiego konsekrowany* (s. 482 przyp. 4: *Kolegium XX. Pijarów warszawskie uczciło uroczystość konsekracji Ziełińskiego panegirykem szumnym drukiem ogłoszonym, pt. Capitolium honoris infulati in gentiliis Apri Capitis erectum*) [sakra odbyła się w rzeczywistości w Łowiczu, a jednym ze współkonsekratorów był biskup poznański Jan Stanisław Witwicki]²¹⁰.

✠ ŻYDOWSKI Sebastian (†1560), biskup naturieński, sufragan gnieźnieński [IV 521]: *Stolica Apostolska [...] prekonizowała go na biskupa naturieńskiego in partibus infidelium, wskutek czego konsekrowany w początku maja 1542 r., na dniu 19. tegoż miesiąca i roku na nową swą godność w katedrze gnieźnieńskiej został instalowany*²¹¹.

OKRES POROZBIOROWY

✠ ALBERTRANDY Jan Chrzyciel (†1808), biskup zenopolitański [I² 9]: *W roku 1796 składał w Warszawie w imieniu kapituły gnieźnieńskiej przysięgę wierności królowi pruskiemu. W tymże roku konsekrowany był tamże na biskupa zenopoli-*

²⁰⁷ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 317-318, nr 175; cz. 11, s. 360, nr 91. Zob. nadto: W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 2, s. 370-371; A. Triller, *Zbąski (Sbąski) Jan Stanisław (1625-1697), Bischof von Przemyśl, Bischof von Ermland*, [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803...*, dz. cyt., s. 585; S. Achremczyk, *Jan Stanisław Zbąski (1639-1697), biskup warmiński w latach 1688-1697*, [w:] *Poczet biskupów warmińskich*, dz. cyt., s. 288.

²⁰⁸ W. Sarna, *Biskupi przemyscy...*, dz. cyt., t. 2, s. 372; J. Federkiewicz, *Kapituła przemyska obrządku łacińskiego*, dz. cyt., s. 36, nr 1.

²⁰⁹ Por.: K. Gołębek, *Działalność publiczna biskupa włocławskiego Andrzeja Zebrzydowskiego w latach 1546-1551 w świetle jego korespondencji*, Warszawa 2012, s. 61-62, 67-69. Także: J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów włocławskich*, dz. cyt., s. 68, nr 35; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencyjnych...*, dz. cyt., s. 267, nr 18; B.S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej...*, dz. cyt., t. 1, s. 515; K.R. Prokop, *Poczet biskupów krakowskich*, dz. cyt., s. 134; tenże, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności...*, dz. cyt., s. 97-103.

²¹⁰ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, s. 360-361, nr 92. Zob. również: K.R. Prokop, *Arcybiskupi haliacy i lwowscy...*, dz. cyt., s. 209.

²¹¹ K.R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich...*, dz. cyt., s. 294-296.

tańskiego in partibus infidelium, o którą to godności usilnie się dla niego starał [jeszcze] król Stanisław August, nie przypuszczając naówczas, że dopiero po opuszczeniu [przezeń] tronu i kraju ulubieńca jego spotka [sakra odbyła się 31 I 1796 r. w warszawskiej kolegiacie św. Jana Chrzciciela; głównym konsekratorem był ostatni nuncjusz apostolski w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, arcybiskup Lorenzo Litta, współkonsekratorami sufragani: pomorski (w diecezji wrocławskiej) Ludwik Stanisław Górski i żmudzki (miednicki) Antonin Malinowski]²¹².

✠ BARDZIŃSKI Ignacy Nepomucen (†1813), sufragan gnieźnieński [P² 33]. W roku 1809 na biskupa salateńskiego prekonizowany i przez Raczyńskiego konsekrowany [sakra miała miejsce 2 VII 1809 r. w Ciężeniu, in ecclesia parochiali Ciężynensi; dopełniona została przez metropolitę Ignacego Raczyńskiego, assistentibus vi facultatis apostolicae Antonio Raczyński, electo episcopo Hetaloniensi, Ordinis Cisterciensis Landensi, et Emiliano Kosiński, Ordinis S. Benedicti Mogilnensi, abbatibus, loco episcoporum]²¹³.

✠ BRODZISZEWSKI Wojciech Adalbert (†1866), sufragan gnieźnieński [P² 81]: Prekonizowany w Rzymie w roku 1841 na biskupa temiscyreńskiego in partibus infidelium, konsekrowany był w Poznaniu dnia 5 IX tr. przez arcybiskupa [Marcina] Dunina [in assistentia reverendissimorum duorum dignitariorum: Edvardi Markowski, abbatis Canonice Regularium Trzemesznensium, et Francisci Xaverii Salmonski, praepositi infulati monialium Praemonstratensium in Strzelno, qui duo ex expressa dispensatione apostolica in locum duorum consecratorum episcoporum substituti erant]²¹⁴. • W roku 1843, dnia 10 VIII, konsekrował w katedrze gnieźnieńskiej księdza Jana Dąbrowskiego na biskupa sufragana poznańskiego [w rzeczywistości sakra ta miała miejsce w niedzielę 20 VIII 1843 r.]²¹⁵.

²¹² K.R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów...*, dz. cyt., s. 294; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 26; tenże, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 360, nr 4.

²¹³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 223-224, nr 5; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 363, nr 20. Por.: Z. Grot, *Bardziński Ignacy (1750-1813), Weihbischof in Gnesen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 23 (13. 7. 1809 Konsekration durch Erzbischof Raczyński in Gnesen). Nadto: *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w....*, dz. cyt., s. 164-165, nr 10.

²¹⁴ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 226-227, nr 9; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 367, nr 42. Także: Z. Grot, *Brodziszewski Anzelm Wojciech (1779-1866), Generalvikar in Gnesen, Weihbischof in Gnesen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 74.

²¹⁵ *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w....*, dz. cyt., s. 168, nr 28; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 231-232, nr 19; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 367, nr 42. Także: Z. Grot, *Dąbrowski Jan Kanty (1791-1853), Weihbischof in Posen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 109 (gdzie poprawna data 20 VIII 1843 r.).

✠ CYBICHOWSKI Józef (†1887), sufragan gnieźnieński [I² 146]: Dnia 27 X 1867 r. konsekrowany był na biskupa w katedrze poznańskiej przez arcybiskupa Ledóchowskiego w asystencji Franciszka Stefanowicza, sufragana gnieźnieńskiego, i Adriana Włodarskiego, sufragana wrocławskiego²¹⁶. • W roku 1871, dnia 23 VII, był współkonsekratorem wraz z biskupem chełmińskim Janem Marwiczem [u boku] arcybiskupa Ledóchowskiego przy konsekracji biskupa Janiszewskiego, sufragana poznańskiego, w katedrze poznańskiej²¹⁷.

✠ GEMBART (GEMBARTH) Józef (†1821), sufragan gnieźnieński [II 52]: *Stolica Apostolska prekonizowała go w październiku 1814 r. na biskupa patareńskiego, a dwudziestego następnego miesiąca [20 XI] arcybiskup Ignacy Raczyński konsekrował go w Warszawie, w kościele Św. Krzyża [współkonsekratorami byli biskupi: lubelski Wojciech Skarszewski i wigierski Jan Klemens Gołaszewski]*²¹⁸.

✠ KOWALSKI Kajetan (†1840), biskup maximianopoliński, sufragan gnieźnieński [II 319]: *Prekonizowany w Rzymie na biskupa maximianopolińskiego w roku 1832, wkrótce potem konsekrowany był przez arcybiskupa Dunina w katedrze poznańskiej [dnia 7 VII 1833 r.]*²¹⁹.

✠ MALCZEWSKI Franciszek (†1819), biskup kujawsko-kaliski, następnie arcybiskup warszawski [II 589]: *Na biskupa kujawskiego prekonizowany był przez Stolicę Apostolską w roku 1815 i w tymże roku, dnia 5 XI, otrzymał sakrę biskupią z rąk arcybiskupa Raczyńskiego w kościele św. Jana w Warszawie [w rzeczywistości głównym konsekratorem był biskup wigierski Jan Klemens Gołaszewski, natomiast współkonsekratorami: sufragan wrocławski (kujawski) Feliks Łukasz Lewiński i były sufragan żmudzki (miednicki) Antonin Malinowski]*²²⁰.

²¹⁶ K.R. Prokop, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 30; tenże, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 371, nr 61. Również: Z. Grot, *Cybuchowski Józef (1826-1887), Weihbischof in Gnesen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 108.

²¹⁷ K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 393, nr 172. Także: Z. Grot, *Janiszewski Jan Chryzostom (1818-1891), Generalvikar in Posen, Weihbischof in Posen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 347.

²¹⁸ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 239, nr 33; K.R. Prokop, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 34; tenże, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 383, nr 123. Nadto: Z. Grot, *Gembart Józef (1743-1821), Weihbischof in Gnesen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 244.

²¹⁹ *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w. ....*, dz. cyt., s. 179, nr 100; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 405, nr 230. Także: Z. Grot, *Kowalski Kajetan von (1769-1840), Weihbischof in Gnesen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 411.

²²⁰ *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w. ....*, dz. cyt., s. 184-185, nr 137-138; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 416, nr 283; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 45.

✠ MANUGIEWICZ Mikołaj Jan (†1834), biskup augustowski, poprzednio tytularny taumaceński i sufragan warszawski [II 594]: brak informacji o sakrze [święcenia biskupie otrzymał 10 XI 1822 r. w kościele św. Krzyża w Warszawie z rąk metropolity warszawskiego Szczepana Hołowczyca; współkonsekratorami: biskup krakowski Jan Paweł Woronicz i sufragan lubelski Józef Koźmian]²²¹.

✠ OSTROWSKI Daniel (†1831), biskup Betsaidy, sufragan łowicki [III 177]: brak informacji o sakrze [miała miejsce 30 VI 1816 r. w Warszawie, *in ecclesia monialium de Visitatione Beatae Mariae semper Virginis*; głównym konsekratorem biskup wigierski Jan Klemens Gołaszewski, *assistantibus Antonino Malinowski, episcopo Cynnensi, et Ignatio Koźmian, infulato praeposito Zamostensi, scholastico Lublinensi*]²²².

✠ SIEMIĘSKI Marcin (†1831), biskup cyreneński, sufragan gnieźnieński [III 486]: brak informacji o sakrze [odbyła się 15 IX 1816 r. w Ciężeniu, *in ecclesia parochiali Ciężenensi*; głównym konsekratorem metropolita Ignacy Raczyński, *assistantibus Eduardo Markowski, Sancti Augustini Canonorum Regularium monasterii Tremesnensis abbate claustrali, [et] Adalberto Lipski, praeposito infulato Chocensi, canonico cathedrali Chełmensi, loco episcoporum*]²²³.

✠ ZACHARYASZEWICZ Grzegorz (†1814), sufragan gnieźnieński [IV 380]: *Prekonizacja jego na biskupa koryckiego in partibus infidelium dopiero w roku 1810 nastąpić mogła, w którym z rąk przywiązanego do niego i wdzięcznego arcybiskupa [Ignacego Raczyńskiego] otrzymał sakrę i w kolegiacie łowickiej na swą godność się instalował [sakra miała miejsce 2 VII 1809 r. w Warszawie, *in ecclesia monialium Ordinis S. Benedicti de Perpetua Adoratione Sanctissimi Sacramenti*; w rzeczywistości szafarzem święceń biskupich był sufragan żmudzki (miednicki) Antoni Malinowski, *assistantibus vi facultatis apostolicae Thomae Ostaszewski, episcopo nominato Plocensi, canonico cathedrali Poseniensi ac**

²²¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 11, s. 336-337, nr 47; *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w....*, dz. cyt., s. 185, nr 140-141; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 416, nr 286; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 46.

²²² *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w....*, dz. cyt., s. 188, nr 161; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 282, nr 112; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 427, nr 338; tenże, *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy...*, dz. cyt., s. 49-50.

²²³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 294, nr 131; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 441, nr 406. Także: Z. Grot, *Siemieński Marcin von (1758-1831), Weihbischof in Gnesen, Apostolischer Administrator von Gnesen*, [w:] *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder...*, dz. cyt., s. 705; J. Związek, *Siemieński Marcin (1758-1831), biskup pomocniczy gnieźnieński*, [w:] PSB, t. 37, s. 30-31; K.R. Prokop, *Staropolskie sylwetki pilickie (XIV-XIX w.). Wybitne postaci wpisane w dzieje dawnej Pilicy*, Pilica 2013, s. 203 (całość życiorysu – s. 197-205).

cancellario Varsaviensi, et Joanne Woronicz, abbate commendatario Landensi, canonico cathedrali Varsaviensi]²²⁴.

SUMMARY

In the Old Polish period many members of the chapter of the archcathedral in Gniezno became at various stages of their church career members of the episcopate. They are, among others, described on the pages of a fundamental compendium titled *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej (The Prelates and Canons of the Gniezno Metropolitan Cathedral)* written by Jan Korytkowski (1824-1888), himself a clergyman (he died as a bishop-nominee). He pays much attention to such questions as where, when and through whose ministry a particular representative of the episcopate received his episcopal consecration. The author of the article analyzes the provided data and adds numerous supplementary comments.

Keywords

Jan Korytkowski, Episcopate of Poland in the 12th-19th centuries, episcopal consecrations

---

²²⁴ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów...*, dz. cyt., cz. 10, s. 313-314, nr 168; K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego...*, dz. cyt., s. 461, nr 504. Nadto: *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w. ....*, dz. cyt., s. 202, nr 257.